

**Sprawozdanie z realizacji w 2017 roku
zadań w ramach Miejskiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Lublinie na lata 2016 - 2020**

Spis treści

Wprowadzenie	3
Cel I: Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.....	4
Zadanie 1: Prowadzenie badań i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.	4
Zadanie 2: Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Lublina.	5
Zadanie 3: Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	12
Cel II: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	25
Zadanie 1: Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.	25
Zadanie 2: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu.....	31
Zadanie 3: Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.	34
Zadanie 4: Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	36
Cel III: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	37
Zadanie 1: Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.	37
Zadanie 2: Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z dotkniętymi przemocą.	38
Cel IV: Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.	40
Zadanie 1: Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej	40
Zadanie 2: Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie.....	44
Analiza czynników sprzyjających oraz utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	51

Wprowadzenie

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020 został uchwalony przez Radę Miasta Lublin w dniu 23 grudnia 2015 roku (Uchwała Nr 346/XIII/2015). Opracowanie i realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zadaniem własnym gminy i wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, profilaktykę i edukację społeczną w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej.

Beneficjentami programu są mieszkańcy Lublina uwikłani w sytuację przemocy domowej (osoby zagrożone przemocą w rodzinie, doświadczające przemocy, sprawcy oraz świadkowie) a także podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie jest realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Miasta Lublin,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie,
- Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Centrum Interwencji Kryzysowej,
- Sądy i Prokuratury Rejonowe,
- Komendę Miejską Policji,
- Straż Miejską Miasta Lublin,
- Areszt Śledczy,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe i inne podmioty.

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Lublina. Cele szczegółowe programu to:

1. Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.
2. Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone w oparciu o informacje przekazane przez następujące podmioty działające na terenie Lublina:

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin,
- Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie,
- Centrum Interwencji Kryzysowej,
- Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Sąd Rejonowy Lublin – Zachód,

- Sąd Rejonowy Lublin – Wschód,
- Prokuraturę Okręgową,
- Komendę Miejską Policji,
- Straż Miejską Miasta Lublin,
- Ośrodek Leczenia Uzależnień SP ZOZ,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”,
- Areszt Śledczy,
- Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej.

Cel I: Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.

Zadanie 1: Prowadzenie badań i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

Zjawisko przemocy corocznie jest diagnozowane przez wszystkie instytucje, które realizują Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020 i składają sprawozdanie z realizacji ww. Programu do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Ponadto w 2017 r. na zlecenie Zespołu Interdyscyplinarnego przeprowadzono badanie społeczne pt. „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Mieście Lublin”. Towarzystwo „Nowa Kuźnia”, ze środków finansowych Zespołu opracowało diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lublin, zawierającą m. in. prezentację wyników badań, interpretację ukazującą patomechanizmy przemocy rodzinnej, prognozy dotyczące dalszego rozwoju zjawiska oraz rekomendacje dotyczące przeciwdziałania przemocy rodzinnej w Lublinie.

W raporcie wykorzystano badania przeprowadzone w 2017 roku, ukazujące aktualny stan w badanym zakresie. Odniesiono się również do analogicznych badań przeprowadzonych w 2012 roku oraz dostępnych informacji z lat 2006 i 2009. Pozwoliło to na wyznaczenie ponad dziesięcioletnich ogólnych trendów rozwoju zjawiska oraz konkretnych zmian jakie dokonały się w pięcioletnim okresie. Raport składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza to opis założeń teoretycznych wraz z procedurą i metodologią badań, druga zawiera prezentację wyników badań, trzecia to wnioski oraz rekomendacje do zastosowania wyników badań w praktyce.

Zbadano próby o wielkości ok. 800 uczniów i 800 osób dorosłych. Była to minimalna próba do uzyskania reprezentatywności w sensie statystycznym dla uczniów szkół lubelskich oraz osób dorosłych w zakresie badanego zjawiska przemocy rodzinnej.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że:

- społeczność Lublina upodabnia się do społeczności wielkomiejskich, w których dominują formy przemocy psychicznej i ekonomicznej, natomiast zmniejsza się zakres przemocy fizycznej;
- czynnikami najczęściej towarzyszącymi przemocy rodzinnej są: nadużywanie alkoholu, używanie narkotyków i penalizacja;
- większość mieszkańców Lublina deklaruje, że słyszała o różnych instytucjach pomagających ofiarom przemocy i w większej części ocenia ich pracę pozytywnie, a liczba osób oceniających bardzo dobrze te instytucje systematycznie rośnie.
- po raz pierwszy badanie wskazało seniorów jako istotną grupę ofiar przemocy, co ma również związek z silnym wzrostem przemocy ekonomicznej;
- prawie dwukrotnie wzrosła wykrywalność przemocy seksualnej, co związane jest ze wzrostem świadomości społecznej i odwagi przyczyniającej się do prawidłowych reakcji na ten typ przemocy.

Ogólny wzrost zjawiska przemocy jest na tyle niewielki, iż można uznać, że jest to trend ustabilizowany, porównywalny z populacją ogólnopolską i wielkomięską. Fakt ten wskazuje na prawidłowo wyznaczone kierunki działań profilaktycznych w tym zakresie.

Głównym celem badania był pomiar natężenia zjawiska przemocy rodzinnej oraz związanych z nim problemów jak min. problemy społeczne i zdrowotne, konflikty z prawem itp. Podstawowymi były pytania o liczebność osób, które mają doświadczenia z przemocą oraz stopień nasilenia tych doświadczeń. Celem badania była również próba identyfikacji i pomiaru czynników wpływających na rozmiary badanego zjawiska. W analizie wyników badania poruszone były takie kwestie jak: związek stosowania przemocy z używaniem napojów alkoholowych i narkotyków, przekonania na temat stosowania przemocy, jej szkodliwości, doświadczenia w zakresie przeciwdziałania przemocy. Wszystkie te kwestie były poddane pomiarowi ilościowemu w celu dokonania oszacowań dla całej populacji mieszkańców Lublina oraz stworzenia oszacowań dla poszczególnych dzielnic miasta (mapa zagrożenia). Wykonane zostały porównania z badaniami ogólnopolskimi, przeprowadzonymi dla innych miast i województw oraz analizy trendów rozwoju zjawiska na przestrzeni ostatnich lat z uwzględnieniem nowych problemów, wynikających z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

Zjawisko przemocy jest diagnozowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, w tym Sekcję ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, która analizuje dane statystyczne zgromadzone w ramach procedury Niebieskie Karty i wyciąga wnioski, które są zawarte w corocznych sprawozdaniach. Statystyka prowadzona jest w systemie półrocznym i rocznym. Wnioski i tendencje w skali przemocy wykorzystywane są przy planowaniu działań na kolejne okresy, jak również w ramach realizowanych projektów.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Analizy dotyczące zjawiska przemocy prowadzi Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w ramach realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty”. Statystyka jest prowadzona w systemie comiesięcznym i gromadzona w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji (SESPol) przez Wydziały oraz Komisariaty Policji I – VII, podległe Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie.

Zadanie 2: Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Lublina.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

W 2017 r. realizowano 993 procedury „Niebieskie Karty”. Do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 701 nowych Niebieskich Kart. 435 procedur stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. W celu realizacji procedury odbyło się 2680 posiedzeń grup roboczych. Podczas spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego zakończono 537 Niebieskich Kart. Ponadto w okresie sprawozdawczym:

- utworzono 548 nowych grup roboczych;
- wydano 971 zarządzeń w sprawie powołania i zmiany członków grup roboczych;
- wysłano 531 zaproszeń na spotkania grupy roboczej do osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie;
- wystosowano 549 wezwań na spotkania grupy roboczej do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie;
- wydano na prośbę klientów 64 informacji dotyczących prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” w rodzinie;
- za pośrednictwem poczty elektronicznej odpowiedziano klientom na 22 sprawy, które dotyczyły anonimowych zgłoszeń od świadków przemocy lub prośby o poradę w kwestii występowania przemocy w rodzinie;
- sporządzono 586 formularzy „Niebieska Karta – C”;
- sporządzono 326 formularzy „Niebieska Karta – D”;

- przekazano do Sądów, Prokuratur lub Komisariatów Policji w Lublinie 89 kserokopii dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Placówki oświatowe systematycznie monitorowały i diagnozowały problem poprzez zbieranie danych statystycznych oraz analizę konkretnych przypadków: przeprowadzenie w klasach ankiet dotyczących zjawiska przemocy oraz na temat sytuacji socjalno-bytowej uczniów, wywiady środowiskowe, indywidualne spotkania wychowawców i pedagogów z rodzicami i uczniami, spotkania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych z rodzicami uczniów klas I. Szkoły i placówki prowadziły analizę zachowań uczniów, poprzez prace zespołów wychowawczych, monitorowano zachowania dzieci w przedszkolach, diagnozowano przyczyny niewłaściwych zachowań dzieci. Nauczyciele prowadzili konsultacje indywidualne z rodzicami w celu rozpoznania problemów dziecka mogących wskazywać na trudności w środowisku rodzinnym.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Centrum Interwencji Kryzysowej w ramach zadania diagnozowania i monitorowania zjawiska przemocy na terenie Lublina zbiera i gromadzi dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy wśród klientów Centrum i przygotowuje dane niezbędne do wykonania corocznego sprawozdania z realizacji Miejskiego i Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Pracownicy socjalni CIK założyli 9 niebieskich kart i brali udział w 14 grupach roboczych.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a w szczególności specjalistycznej komórki organizacyjnej, Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy rodzinie w roku 2017 prowadzili diagnozę przemocy, realizowali procedurę „Niebieskie Karty”, a także monitorowali zjawisko przemocy na terenie Miasta Lublin. W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie jako przedstawiciele Ośrodka uczestniczyli: kierownik Działu ds. Pomocy Środowiskowej oraz 10 pracowników socjalnych Sekcji ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, pełniących jednocześnie funkcję koordynatorów grup roboczych, a także pracownik ds. obsługi Zespołu Interdyscyplinarnego na stanowisku sekretarza Zespołu.

W perspektywie roku 2017 koordynowano procedurę 993 „Niebieskich Kart”, z czego 435 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 701 nowych „Niebieskich Kart - A”. W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2017r. powołano 548 nowych grup roboczych, w ramach których odbyło się 2680 spotkań.

Wieloaspektowym i interdyscyplinarnym wsparciem ze strony grup roboczych objęto 2574 osób. W 2017r. członkowie grup roboczych sporządzili 586 „Niebieskich Karty – C”, stanowiących plan pomocy osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz 326 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Procedury „Niebieskie Karty” zostały zakończone w 537 rodzinach.

Podjęmowane czynności, mające na celu wsparcie oraz poprawę funkcjonowania osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz świadków, a także ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz niwelowanie negatywnych skutków wskazanej kwestii społecznej miały charakter interdyscyplinarny przy założeniu, że koordynacja działań wspierających oraz współpracy służb pozostawała w gestii przedstawicieli Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR. W realizację procedury „Niebieskie Karty”, w celu profesjonalizacji oraz podniesienia skuteczności świadczonej pomocy, zaangażowane były służby Policji, przedstawiciele placówek oświatowych, służby zdrowia, sądownictwa, ośrodków leczenia uzależnień, a także podmiotów sektora pozarządowego.

Pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach koordynacji grup roboczych skierowali 42 wnioski do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zastosowanie przymusu leczenia odwykowego wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, 73 razy wnioskowali do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny, w 16 przypadkach złożyli zawiadomienia do Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

ściganego z urzędu. Ponadto wzięli udział w charakterze świadka w 45 przesłuchaniach prowadzonych przez Sądy i organy ścigania. 5 razy wnioskowano do Aresztów Śledczych i Zakładów Karnych, w których osadzeni byli sprawcy przemocy, o objęcie systemem terapii penitencjarnej, w szczególności leczeniem odwykowym i programami korekcyjno - edukacyjnymi w warunkach izolacji. Skierowano 42 wnioski o wizytację w ramach projektu „Przyjazne patrole” środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie, w których przebywały małe dzieci.

W ramach prowadzonej pracy socjalnej udzielano poradnictwa socjalnego i rodzinnego.

W szczególności skierowano:

- 743 osoby na terapię i poradnictwo psychologiczne,
- 592 osoby na bezpłatne poradnictwo prawne,
- 41 osób na warsztaty korekcyjno – edukacyjne,
- 10 rodzin na mediacje pozasądowe,
- 73 osoby na zajęcia „Szkoly dla rodziców”,
- 212 osób na dobrowolne leczenie uzależnienia od alkoholu,
- 106 osób do grup wsparcia dla współuzależnionych, DDA i ofiar przemocy,
- 85 rodzin na terapię rodzinną,
- 39 osób do Specjalistycznego Ośrodka dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- 3 rodziny do prowadzonych przez CIK i CPI mieszkań interwencyjnych,
- 1 osobę do Polskiego Związku Głuchych, celem skorzystania ze specjalistycznego wsparcia.

Szczegółowe dane statystyczne dot. zjawiska przemocy opracowane przez Sekcję ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty” kształtują się następująco:

I.		Przemoc w rodzinie				
L. p.	Kategoria	Formy przemocy				Ogółem
		Fizyczna	Psychiczna	Seksualna	Ekonomiczna	
1	Niebieskie Karty A	721	924	57	254	993
2 - 4	Liczba osób dotkniętych przemocą w tym:	1027	1372	57	325	1373
2	osoby dorosłe (18-65l)	690	878	52	232	878
2a	kobiety	608	771	51	194	771
	w tym niepełnosprawne	50	54	4	4	54
2b	mężczyźni	82	107	1	38	107
	w tym niepełnosprawni	6	11	0	4	11
3	dzieci	200	313	4	49	313
	w tym niepełnosprawne	10	14	0	1	14
4	Osoby w wieku powyżej 65 r. ż.	137	181	1	44	182
	w tym niepełnosprawne	57	68	0	19	61
5 (a+b+c)	Liczba sprawców przemocy w tym:	930	1094	56	257	1095
5a	mężczyźni	760	879	55	190	880
	w tym pod wpływem alkoholu	456	512	30	102	513
5b	kobiety	162	210	1	66	210
	w tym pod wpływem alkoholu	49	75	0	31	76
5c	nieletni	5	5	0	1	5
	w tym pod wpływem alkoholu	1	0	0	0	0

II. Funkcjonowanie grup roboczych			
L. p.	Kategoria	Liczba	Uwagi
1	Liczba powołanych grup roboczych	548	
2	Liczba spotkań grup roboczych	2680	
3 (3a+3b)	Liczba osób z rodzin z problemem przemocy uczestniczących w posiedzeniu grupy, w tym:	772	
3a	dotkniętych przemocą	462	
3b	stosujących przemoc	310	
III. Pozostałe działania			
L. p.	Kategoria	Liczba	Uwagi
1.	Liczba wniosków skierowanych do KRPA	42	
2.	Liczba zainicjowanych postępowań karnych	16	
3.	Liczba wniosków skierowanych do sądów rodzinnych	73	
4.	Inne działania (jakie?): Udział w charakterze świadka na rozprawach w sądzie	13	
5.	Udział w posiedzeniach KRPA	21	
6.	Udział w charakterze świadka na przesłuchaniach na Policji i w Prokuraturze	32	
7.	Wizyty środowiskowe w asyście Policji	637	
8.	Skierowanie ofiar przemocy na terapię psychologiczną	743	
9.	Skierowanie ofiar przemocy na poradnictwo prawne	592	
10.	Skierowanie do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej	148	
11.	Skierowanie do Ośrodka Leczenia Uzależnień	250	
12.	Skierowanie do Stowarzyszenia MONAR	55	
13.	Skierowanie do Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	97	
14.	Skierowanie sprawców przemocy na warsztaty korekcyjno – edukacyjne	41	
15.	Skierowanie na zajęcia „Szkoly dla rodziców”	73	
16.	Skierowanie do grup wsparcia dla współuzależnionych, DDA i ofiar przemocy	106	
17.	Współpraca z kuratorami sądowymi - wspólne wizyty środowiskowe, współdziałanie w ramach grup roboczych	138	
18.	Wymiana informacji z Rzecznikiem Praw Dziecka	1	
19.	Skierowanie do Centrum Interwencji Kryzysowej	607	
20.	Skierowanie do Stowarzyszenia AGAPE	426	
21.	Skierowanie do Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej BONA FIDES	506	
22.	Skierowanie do Stowarzyszenia SOPRA	78	

23.	Wspólne wizyty środowiskowe, wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z Ośrodkiem Psychiatrii Środowiskowej „ExCordis”	1	
24.	Skierowanie do Stowarzyszenia MISERICORDIA na warsztaty terapii zajęciowej	5	
25.	Wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z placówkami oświatowymi	56 (29 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 6 zespołów szkół, 1 technikum, 2 licea, 12 przedszkoli, 2 żłobki)	
26.	Wspólne wizyty środowiskowe z psychiatrą lub pielęgniarką środowiskową, wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z placówkami służby zdrowia	12 placówek	
27.	Wymiana informacji z Zespołami Interdyscyplinarnymi w innych gminach	36	
28.	Wymiana informacji z Ośrodkami Pomocy Społecznej w innych gminach	16	
29.	Współdziałanie w ramach grup roboczych oraz wymiana informacji ze Specjalistyczną Poradnią Rodzin	55	
30.	Współdziałanie w ramach grup roboczych oraz wymiana informacji z placówkami opiekuńczo - wychowawczymi	2	
31.	Skierowanie do Lubelskiego Centrum Aktywności Obywatelskiej	2	
32.	Wymiana informacji, współpraca z Zakładami Karnymi i Aresztem Śledczym	5	
33.	Współpraca z Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej	1	
34.	Współpraca z Lubelskim Stowarzyszeniem Zdrowia Psychicznego	1	
35.	Współpraca ze Strażą Miejską	1	
36.	Współdziałanie z Komendą Miejską Policji Wydziałem Prewencji - wymiana informacji, udział w grupach roboczych	16	
37.	Skierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy, wymiana informacji	2	
38.	Skierowanie do Stowarzyszenia STOP na terapię odwykową lub dla współzależnionych	19	
39.	Skierowanie ofiar przemocy do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	25	
40.	Współpraca z Towarzystwem "Nowa Kuźnia"	3	
41.	Skierowanie do udziału w zajęciach socjoterapeutycznych dla młodzieży w Fundacji PRAESTERNO	1	
42.	Wspólnoty AA - wymiana informacji, skierowanie do udziału w spotkaniach	14	
43.	Skierowanie na mediacje pozasądowe	10	
44.	Współpraca z I Opiniodawczym Zespołem Specjalistów Sądowych	1	
45.	Udział przedstawiciela Polskiego Związku Głuchych w grupie robocze, bezpłatne tłumaczenie języka migowego	1	
46.	Centrum Wolontariatu - wspólna realizacja projektu pn. "Zerwij ze współzależnieniem - postaw na siebie"	10	
47.	Skierowanie do prowadzonych przez CIK i CPI mieszkań interwencyjnych	3	

W 2017 r. pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie wszczęli 135 procedur „Niebieskie Karty”.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W ramach realizacji przez Policję procedury "Niebieskie Karty" Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie prowadzi (w systemie miesięcznym) statystykę dotyczącą zjawiska przemocy w rodzinie. Statystyka w tym zakresie gromadzona jest w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji (SESPol) przez Wydziały oraz Komisariaty Policji I – VII, podległe Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, która przedstawia się następująco:

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” - 563 w tym:

- liczba formularzy wszczynających procedurę: 510,
- liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury: 53.

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (ogółem) - 702 w tym:

- kobiet ogółem - 481,
do 65 roku życia - 450,
od 66 roku życia - 31,
- mężczyzn ogółem - 92,
do 65 roku życia - 86,
od 66 roku życia - 6,
- małoletnich - 129.

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie - 570, w tym:

- kobiet - 85,
- mężczyzn - 481,
- nieletnich - 4.

Liczba zatrzymanych osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie – 84, w tym:

- kobiet - 6,
- mężczyzn - 78,
- nieletnich - 0.

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu - 212, w tym:

- kobiet 13,
- mężczyzn - 199,
- nieletnich - 0.

Doprowadzonych do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek było 112 osób w tym:

- kobiet - 4,
- mężczyzn - 108,
- nieletnich - 0.

Przywiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia - 22, w tym:

- kobiet - 2,
- mężczyzn - 20,
- nieletnich - 0.

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy:

- fizyczna - 490,
- psychiczna - 545,
- seksualna - 13,
- ekonomiczna - 2,
- inny rodzaj przemocy - 105.

W pracach 2416 posiedzeń grup roboczych uczestniczyli dzielnicowi z Komisariatów I-VII Policji w Lublinie. W pracach 20 grup roboczych uczestniczyli policjanci z Zespołu ds. Nieletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Lublinie.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

Wydawano orzeczenia i prowadzono statystyki spraw dotyczących przemocy w rodzinie. W 2017 roku wpłynęło 108 spraw z tytułu przemocy w rodzinie. Wydano 142 dozory z art. 207 k.k. oraz objęto nadzorami 107 rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą. W środowiskach dotkniętych przemocą zainicjowano 49 interwencji. Wyrokiem skazującym zakończono 94 postępowania. W 55 sprawach wobec sprawców przemocy orzeczono środki karne, a w 98 środki probacyjne, w tym obowiązki:

- powstrzymywania się od nadużywania alkoholu – 50,
- poddania się leczeniu odwykowemu lub terapii – 8,
- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach – 16,
- powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzonym – 10,
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego – 10.

W 6 sprawach wydano nakaz opuszczenia lokalu. Odbyło się 18 spraw o eksmisję sprawcy przemocy w rodzinie.

➤ **I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Kuratorzy z Zespołu udzielili 13 porad osobom dotkniętym przemocą. Wpłynęły 4 wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego. Wydano 4 orzeczenia sądowe uwzględniające w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Zespół prowadził działania w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w ramach prowadzonych postępowań wykonawczych przez kuratorów rodzinnych, w 2017 roku nadzorem objęte były 20 rodziny dotknięte lub zagrożone przemocą, kuratorzy złożyli 1 wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej oraz 3 wnioski o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej lub rodzinie zastępczej z powodu przemocy i rażących zaniedbań wobec dziecka. Kuratorzy Zespołu pracowali także z rodzinami, w których występuje problem alkoholowy. W 2017 roku kuratorzy prowadzili 35 nadzorów wobec osób zobowiązanych do poddania się leczeniu odwykowemu.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W ramach prowadzonych postępowań wykonawczych przez kuratorów rodzinnych prowadzone były działania w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie. Kuratorzy prowadzili pracę z rodzinami, w których występuje problem alkoholowy oraz realizowali dozory nad sprawcami przemocy w rodzinie, skazanymi za czyn z art. 207 § 1 k.k.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Zadanie realizowane było poprzez sporządzenie zgodnie z wymaganiami resortowymi za sygn. PO IV WOS 0332.6.2017 zestawienia danych statystycznych dotyczących przestępstw przemocy w rodzinie za rok 2017 uwzględniających czyny kwalifikowane między innymi z art.: 148k.k., 156 k.k., 157§ 1 k.k., 157§ 2 w zw. z § 4 k.k., 189k.k., 190k.k., 190a § 1 k.k., 190a § 2 k.k., 190a § 3 k.k., 191 k.k., 191a k.k., 197§ 1 k.k., 197 § 2 k.k., 197 § 3 k.k., 198k.k., 199k.k., 200 § 1 k.k., 200 § 2 k.k., 201 k.k., 202 § 1 k.k. 202 § 2 k.k., 202 § 3 k.k. 202 § 4 k.k., 202 § 4 a k.k., 202 § 4 b k.k., 203 k.k., 207 § 1 k.k., 207 § 2 k.k., 207 § 3 k.k. i 208 k.k. umożliwiające diagnozowanie skali zjawiska i monitorowanie zmian.

W 2017 r. w podległych Prokuraturze Okręgowej w Lublinie jednostkach organizacyjnych prokuratury na terenie Lublina zarejestrowano łącznie 748 spraw dotyczących przemocy

w rodzinie, spośród 487 wszczętych postępowań 181 spraw zostało zakończonych skierowaniem aktu oskarżenia.

Wśród postępowań liczba podejrzanych kobiet wyniosła 23, zaś liczba podejrzanych mężczyzn – 254. Dane dotyczące ilości ujawnionych pokrzywdzonych to: 614 kobiet, 158 mężczyzn, wśród małoletnich poniżej 18 roku życia: 99 dziewczynek i 98 chłopców.

Dla potrzeb sprawozdania z realizacji „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020” przekazano Prokuraturze Regionalnej w Lublinie informację obrazującą udział Prokuratorów jednostek podległych Prokuraturze Okręgowej w Lublinie w realizacji programów ochrony ofiar przemocy w 2017 r.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

Prowadzono statystyki w zakresie zjawiska przemocy zgodnie z wymaganiami resortowymi oraz w sposób wynikający z Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 poprzez przedłożenie Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego sprawozdania z działalności Straży Miejskiej.

➤ **Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie**

Komisja w 2017 roku w ramach procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego stwierdziła co najmniej 61 przypadków stosowania przemocy wobec członków rodzin, na 331 wniosków złożonych ogółem w tym roku. Osobom doświadczającym przemocy udzielono informacji o możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej i prawnej. Komisja w ramach powyższej procedury przeprowadziła co najmniej 657 rozmów ze świadkami – potencjalnymi ofiarami przemocy i co najmniej 251 rozmów z osobami wobec których prowadzone jest postępowanie – potencjalnymi sprawcami przemocy.

Zadanie 3: Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

W ramach zadań dotyczących edukacji społecznej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, promowania treści profilaktycznych na temat zjawiska przemocy oraz dystrybucji materiałów informacyjno - edukacyjnych w 2017 r. nawiązano współpracę m. in. z jednostkami Urzędu Miasta Lublin, innymi Zespołami Interdyscyplinarnymi, kościołami oraz placówkami oświatowymi takimi jak:

- Rada Seniorów Miasta Lublin,
- Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie,
- Pogotowie Opiekuńcze w Lublinie,
- Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej w Lublinie,
- Miejski Zespół Żłobków w Lublinie,
- Biuro Obsługi Mieszkańców w Lublinie,
- Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin w Lublinie,
- Parafia Kościoła Polskokatolickiego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Lublinie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie,
- Zespół Interdyscyplinarny w Niemcach,
- Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie,
- Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin w Lublinie,
- Szkoła Podstawowa Nr 27 w Lublinie,
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie,

W okresie sprawozdawczym członkowie Zespołu przeprowadzili prelekcje dla: Miejskiego Zespołu Żłobków, Zespołu Interdyscyplinarnego w Niemcach, Rady Seniorów Miasta Lublin oraz Wydziału Politologii UMCS w Lublinie.

Spotkanie w Miejskim Zespole Żłobków dotyczyło m. in. procedury „Niebieskie Karty” i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. Pracownikom żłobków zostały przekazane ulotki z danymi teleadresowymi Zespołu i instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Lublinie, jak również opracowane przez „Niebieską Linie” Algorytmy postępowania w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka - Przewodnik dla pracowników oświaty.

W ramach promowania treści profilaktycznych na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec seniorów, Przewodniczący Zespołu w dniu 13 stycznia 2017 r. wygłosił prelekcję dla Rady Seniorów Miasta Lublin, która dotyczyła procedury „Niebieskie Karty” i problematyki przemocy w rodzinie wobec osób starszych.

Podczas spotkania Przewodniczącego Zespołu z Dyrektorem Biura Obsługa Mieszkańców zostały przekazane ulotki z danymi adresowymi instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, celem rozpowszechniania wśród mieszkańców Miasta Lublin. W efekcie w każdym BOM dystrybuowane były ulotki informujące o oferowanych w Mieście Lublin możliwościach wsparcia w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.

W 2017 r. zaczęły odbywać się dyżury członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Ośrodku Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, podczas których osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie, w tym także osoby stosujące przemoc w rodzinie mogły odbyć indywidualne spotkania z przedstawicielem Zespołu. Prowadzono rozmowy profilaktyczno – edukacyjne z osobami opuszczającymi Ośrodek i ich rodzinami oraz dystrybuowano materiały informacyjne dot. zjawiska przemocy w rodzinie i procedury „Niebieskie Karty”.

Mając na celu profilaktykę przemocy w rodzinie w tym przemocy rówieśniczej nawiązano współpracę z Pogotowiem Opiekuńczym w Lublinie oraz odbyło się spotkanie Przewodniczącego Zespołu i koordynatora Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR z dyrekcją Szkoły Podstawowej nr 27 przy ul. Kresowej w Lublinie, które dotyczyło m. in. wszczynania procedur Niebieskie Karty przez przedstawicieli oświaty i rozpoznawania zjawiska przemocy wśród dzieci.

Na posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego w dniu 20 kwietnia zaproszono przedstawicieli Lubelskiego Centrum Aktywności Obywatelskiej oraz Biura ds. Osób Niepełnosprawnych. Celem spotkania było zapoznanie z działalnością Zespołu, procedurą „Niebieskie Karty” i zadaniami do realizacji w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020.

W 2017 r. Przewodniczący Zespołu pełnił dyżury w Parafii Kościoła Polskokatolickiego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Lublinie, podczas których oferta Zespołu i ulotki z danymi adresowymi instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie były przekazywane uczestnikom spotkań Anonimowych Alkoholików.

W okresie sprawozdawczym w ramach promowania treści profilaktycznych nt. zjawiska przemocy w rodzinie w środkach masowego przekazu:

- Przewodniczący Zespołu 6 lutego 2017 r. uczestniczył w audycji radiowej Radia Lublin, pt. „Przystanek noc”, gdzie przedstawił informacje na temat działalności Zespołu, zjawiska przemocy, możliwości udzielania wsparcia i schronienia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Zastępca Przewodniczącego Zespołu w kwietniu 2017 r. udzielał wywiadu w Radiu TOK FM na temat działań Zespołu w kwestii przemocy wobec dzieci;
- w ogólnopolskim czasopiśmie pt. „Kwartalnik Policyjny” zamieszczono obszerny artykuł (redagowany m.in. przez członka Zespołu z ramienia Komendy Miejskiej Policji), dot. realizacji projektu "Przyjazne patrole" w Mieście Lublin, jako przykład dobrej praktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W czerwcu 2017 r. w ramach promocji Zespołu i działalności profilaktyczno – edukacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, członkowie ZI brali udział w następujących imprezach i festynach:

- XII Ekopiknik Rodzinny zorganizowany w dniu 4 czerwca przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Lublin (4 osoby);
- Festyn z okazji Dnia Dziecka „Mama, Tata i Ja” zorganizowany w dniu 9 czerwca przez Filię Nr 2 MOPR na boisku szkolnym Gimnazjum Nr 15 (2 osoby);
- Festyn w Parafii Św. Jana Pawła II przy ul. Fulmana w Lublinie w dniu 18 czerwca (2 osoby).

Podczas festynów realizowano zadania z zakresu zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie i promowania prawidłowych wzorców rodzinnych oraz kolportowano ulotki i materiały edukacyjne o wskazanej tematyce. Informowano zainteresowane osoby o działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i procedurze „Niebieskie Karty” oraz przekazywano dane teleadresowe Zespołu, Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy MOPR oraz funkcjonujących w Mieście Lublin instytucji świadczących bezpłatną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Realizacja zadania objęła następujące działania:

1. Organizację przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin lokalnych imprez dotyczących problematyki z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
 - 1) przeprowadzonej w dniu 31 maja 2017 r. w ramach „V Lubelskich Dni Promujących Zdrowie” imprezy plenerowej pod hasłem „Rodzinny Festyn Zdrowotny” w której uczestniczyło kilkaset osób,
 - 2) przeprowadzonej w dniu 3 grudnia 2017 r. imprezy z okazji Mikołaja dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina współpracujących z Wydziałem w której uczestniczyło łącznie 300 dzieci wraz z opiekunami.
2. Przekazanie środków finansowych do placówki oświatowej Zespołu Szkół nr 8 na przeprowadzenie imprezy „Miniolimpiada profilaktyczno-sportowa dla szkół gimnazjalnych Miasta Lublin” w której uczestniczyło 60 uczniów.
3. Powierzenie organizacji pozarządowej, tj. Stowarzyszeniu Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” realizacji działania obejmującego prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej świadczącej pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym. Do świetlicy uczęszczało 12 dzieci. Świetlica była czynna 5 dni w tygodniu przez 4 godziny dziennie.
4. Powierzenie 2 organizacjom pozarządowym, tj., Towarzystwu „NOWA KUŹNIA” oraz Instytutowi Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej realizacji działań obejmujących przeprowadzenie 3 programów socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym w których uczestniczyło łącznie 32 dzieci.
5. Powierzenie organizacji pozarządowej, tj. Katolickiemu Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” realizacji działania obejmującego prowadzenie programu dla rodziców, w tym warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, która zrealizowała warsztaty pod hasłem „Wychowywać to kochać i wymagać” w formie zajęć grupowych do których zakwalifikowano łącznie 35 osób (w tym 31 kobiet oraz 4 mężczyzn).
6. Przekazanie środków finansowych na realizację programów dla rodziców, w tym warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy do 4 placówek oświatowych Miasta Lublin, w tym: Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 1, Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 2, Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 3 oraz Zespołu Poradni nr 3 (Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 6) w których zrealizowano 4 programy tego rodzaju dla łącznie 86 osób dorosłych (rodziców).
7. Powierzenie 3 organizacjom pozarządowym, tj. Fundacji „PRAESTERNO” Katolickiemu Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” oraz Stowarzyszeniu Wspierania Aktywności „BONA FIDES” realizacji działań obejmujących prowadzenie programów radzenia sobie z emocjami i z zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów, z czego:
 - 1) Fundacja „PRAESTERNO” zrealizowało program w formie zajęć grupowych oraz konsultacji indywidualnych w którym uczestniczyło łącznie 10 osób (w tym 7 kobiet oraz 3 mężczyzn),
 - 2) Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” zrealizowało program obejmujący prowadzenie zajęć grupowych w ramach „Treningu Zastępowania Agresji” w którym uczestniczyło łącznie 12 osób (w tym 9 kobiet oraz 3 mężczyzn),

- 3) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „BONA FIDES” zrealizowało program w formie zajęć grupowych oraz poradnictwa indywidualnego w którym uczestniczyło łącznie 13 osób (w tym 10 kobiet oraz 3 mężczyzn, w tym 1 osoba niepełnosprawna).
8. Przekazanie środków finansowych na realizację programów radzenia sobie z emocjami i z zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów do 4 placówek oświatowych Miasta Lublin, w tym: Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 1, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 2, Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 3 oraz Zespołu Poradni nr 3 (Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 6) oraz 1 placówki opiekuńczo-wychowawczej, tj. Centrum Administracyjnego im. Ewy Szelburg - Zarembiny w których zrealizowano 5 programów tego rodzaju dla łącznie 54 dzieci oraz 23 osób dorosłych.
9. Przekazanie przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin do Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie 2.500 egzemplarzy broszur edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w celu ich dalszej dystrybucji wśród osób doświadczających przemocy.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbywała się w bardzo wielu wymiarach funkcjonowania szkół i placówek.

Promowanie wartości rodzinnych miało miejsce podczas całego procesu dydaktycznego w szkołach i placówkach, szczególnie jednak na zajęciach godzin wychowawczych oraz na zajęciach przygotowania do życia w rodzinie, religii i etyki. Praca szkolnych kół wolontariatu nastawiona była na uwrażliwienie młodzieży na potrzeby innych i niesienie pomocy. Szkoły, przedszkola, domy kultury oraz bursy organizowały liczne uroczystości i imprezy profilaktyczne dla rodziców, uczniów i nauczycieli, promujące zdrowy styl życia oraz wartości rodzinne np. festyny środowiskowe, pikniki rodzinne („Dzień Rodziców”, „Rodzinny Turniej Mikołajkowy w tenisie stołowym”, „Majówka na Łęgach”, Ekologiczny Festyn Rodzinny dla mieszkańców dzielnicy „Za Cukrownią”, Festyn na Kalinie „Ja decyduję. Wybieram sport”, „Rodzina Felina”, „Festyn integracyjny - Bądź bezpieczny i zdrowy”, „Rodzinne soboty”, „Krok do wakacji”).

Placówki oświatowe odgrywały również dużą rolę edukacyjną w procesie wychowania poprzez organizowanie uroczystości promujących wartości i tradycje rodzinne (świętowanie Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Babci i Dziadka, Dnia Dziecka, Dzień Seniora, spotkania z ciekawymi ludźmi, autorytetami). Zorganizowano spotkania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych z rodzicami dzieci promujące wychowanie bez przemocy np.: „Kompetentny rodzic w akcji”, „Błękitny wieloryb”, „Jak z szacunkiem i miłością wyznaczać dziecku granice?”. Propozycją dla rodziców były również organizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz szkoły i przedszkola, warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców wspierające kompetencje wychowawcze i kształtujące prawidłowe postawy rodzicielskie, takie jak: „Akademia dla Rodziców”, „Szkoła dla Rodziców”, „Szkoły dla rodziców i wychowawców”, „Postawy rodzicielskie a zachowanie dziecka. Modelowanie jako metoda wychowawcza” - warsztaty dla rodziców w przedszkolu, „Granice w wychowaniu. Pobłażać czy zabraniać?”.

Realizacja programów wychowawczych i profilaktycznych w szkołach również opierała się na treściach związanych z wartościami rodzinnymi oraz wychowaniu bez przemocy - przykładowe zajęcia: warsztaty z umiejętności społecznych i psychologicznych; program „Rodzina Miśków”, „Rówieśniczych Doradców”, „Mediacja jako sposób rozwiązywania konfliktów”, „Stres pod kontrolą”, Program profilaktyczny dla uczniów gimnazjum i ich rodziców „Archipelag Skarbów”, „Teraz już sobie poradzę”, realizacja w szkołach programu wychowawczego „Korona Polskiego Wychowania”, przeprowadzenie zajęć z pierwszej pomocy „Ratujemy życie”. Młodzież ze szkół średnich uczestniczyła w Olimpiadzie Wiedzy o Rodzinie. Formą profilaktyki były również alternatywne (aktywne) formy spędzania czasu wolnego kształtujące prawidłowe wzorce zachowań, a organizowane przez domy kultury, szkoły i placówki oświatowe.

W szkołach i placówkach opracowywano oraz rozpowszechniano materiały edukacyjne na temat przemocy, prawidłowych postaw rodzicielskich, instytucji świadczących pomoc i wsparcie, Rozpropagowywano wśród dzieci i rodziców materiały edukacyjne pt.: „Jestem mamy i taty”, „Nie krzywdź mnie”, „Zamiast klapsa”.

Na terenie szkół i poradni przygotowywano wystawy informacyjne w oparciu o różnorodne materiały, plakaty i broszury, publikowano informacje na stronach internetowych placówek oświatowych. Przygotowano wystawy:

- „10 kroków ku temu by stać się lepszym rodzicem”,
- „Mam rękę, która nie bije”,
- „Gdy podejrzewasz, że dziecko jest krzywdzone”,
- „Kocham, nie biję”,
- „Kocham, reaguję”,
- „Bite dzieci widzą świat inaczej”,
- „Zachowaj Trzeźwy Umysł”.

W przedszkolach prowadzone były kąciki dla rodziców dostarczające informacji na temat możliwości uzyskiwania pomocy dla rodzin zagrożonych przemocą oraz dla ofiar przemocy, a także na temat wychowywania dzieci bez przemocy. W placówkach udostępnione były wykazy instytucji udzielających wsparcia osobom indywidualnym w zakresie pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej oraz numer telefonu zaufania. W szkołach eksponowane były plakaty dotyczące poszanowania osoby, promujące wartości i pokazujące konsekwencje łamania prawa. Rodzice na zebraniach otrzymywali informacje dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy w sytuacji kryzysu w rodzinie i różnych zagrożeń oraz ulotki opracowane przez pedagoga szkolnego „Jak wspierać dziecko w kłopotach”. Uczniowie brali także udział w spotkaniach informacyjnych ze specjalistami.

Szkoły i placówki oświatowe uczestniczyły w kampaniach społecznych, organizowały liczne uroczystości i imprezy profilaktyczne dla rodziców, uczniów i nauczycieli promujące zdrowy styl życia oraz wartości rodzinne. Dla rodziców i wychowawców przeprowadzono w szkołach i placówkach liczne szkolenia i wykłady np.:

- „Bez klapsa”,
- „Pułapki współczesnego wychowania”,
- „Sytuacje trudne wychowawczo”,
- „Komunikacja tworząca więzi”,
- „Stawianie granic w wychowaniu”,
- „Jak rozmawiać na trudne tematy”,
- „Jak pomóc dziecku znajdującemu się w sytuacji przemocy?”,
- „Czego nastolatek potrzebuje od rodziców?”,
- „Wychowanie bez przemocy”.

Zorganizowano również spotkania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych z rodzicami dzieci w przedszkolach, promujące wychowanie bez przemocy. Propozycją dla rodziców były również organizowane przez ośrodki szkolno-wychowawcze grupy wsparcia. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne organizowały warsztaty psychoedukacyjne, wspierające kompetencje wychowawcze i kształtujące prawidłowe postawy rodzicielskie, takie jak: „Neo-Remedium”, „Akademia dla Rodziców”, „Szkoła dla Rodziców”, „Szkoły dla rodziców i wychowawców”, „Warsztaty rozwoju i wzmacniania umiejętności rodzicielskich”, zajęcia profilaktyczne w przedszkolach „Poznaj swoje dziecko”, prelekcje dla rodziców uczniów w szkole ponadgimnazjalnej np. „Zagrożenia wieku dorastania”, „Bezpieczny świat”. Młodzież i rodzice brali również udział w zajęciach dotyczących zdrowia psychicznego realizowanych przez Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Przeprowadzono liczne spotkania uczniów z przedstawicielami policji, straży pożarnej, straży miejskiej, pogotowia ratunkowego na temat bezpieczeństwa np. spotkania dzieci z pracownikami policji „Moje prawa, moje obowiązki”.

Zmiana postaw i przekonań wobec przemocy następowała również poprzez realizację programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych m. in.:

- realizacja autorskich programów: „Emocje i ja”, „Moja wartość – Ja”, „Umiem, chcę, pomogę”;
- realizacja programu „Bumerang szczęścia”, który przygotowali uczniowie mając na celu propagowanie pomagania innym;
- realizacja programów: „Przyjaciele Zippiego”, „Zdrowo i bezpiecznie idziemy przez życie”, „Spójrz inaczej na agresję”;
- realizacja w gimnazjach programów profilaktycznych „Archipelag skarbów”, „Porozumienie bez przemocy – Język Żyrafy w szkole”, „Agresja w nas i wokół nas”, „Prawa dziecka”;
- realizacja programów terapeutycznych: „Nie jesteś sam”, „Chcemy być Sobą”, „Już sobie poradzę”;

- prowadzenie zajęć profilaktyczno – wychowawczych w ramach programu „Profilaktyka zachowań agresywnych”, „Dobrze nam razem”;
- realizacja programów profilaktycznych: „Mediacje krok po kroku”, „Program Mediatorów Rówieśniczych”, „ARS – czyli jak dbać o miłość”, „Droga ku dorosłości”, „Zaakceptować siebie”, „Biorę odpowiedzialność”, „Skąd się bierze egoizm we współczesnym świecie?”, „Autoasertywni, czyli o asertywności, która może uratować życie”;
- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych kształtujących umiejętności społeczne dla uczniów gimnazjum „Rozwijam się”.

Szkoły brały udział w Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Szkoła bez Przemocy”, przeprowadzono zajęcia edukacyjne z uczniami nt. rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie ze stresem. Włączano informacje z przemocy w rodzinie do treści szkolnych na zajęciach z wychowania do życia w rodzinie, prowadzono zajęcia wychowawczo - dydaktyczne z dziećmi w przedszkolach „Dzieci mają swoje prawa”. Podstawowe cele w wychowaniu dzieci i młodzieży to kształcenie umiejętności wyrażania uczuć i emocji oraz kształcenie zachowań prospołecznych w zakresie dostrzegania i zaspokajania potrzeb drugiego człowieka w oparciu o prawa dziecka.

Szkoły podejmowały różnorodne działania dbając o atrakcyjną ofertę oddziaływań wychowawczych np.: realizacja pomocy psychologicznej w ramach projektów „Unia wielkich możliwości”, „Kuznia talentów”, zajęcia o charakterze terapeutycznym „Bajkoterapia”, organizacja w jednej ze szkół tygodnia poświęconego przeciwdziałaniu przemocy i agresji w szkole „Nie ulegaj presji, żyj bez agresji”. Poradnie realizowały Program Profilaktyczno-Interwencyjny dla rodziców, nauczycieli i młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej „Biorę odpowiedzialność”, projekt „Młodzieżowe forum filmowe”, interaktywne działania profilaktyczne mające na celu walkę ze stereotypami, radzenia sobie z przemocą wśród młodzieży. Poradnie realizowały również, „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców” - trening umiejętności wychowawczych oraz programy profilaktyczne dla dzieci „Mądra Królowa Pszczół”, „Nie jesteś sam”, „Koniczynka”, „Złapać wiatr w żagle”, „Świat bez Agresji”, „Treningi Twórczego Myślenia”, „Rozwiązywanie konfliktów poprzez negocjacje i mediacje”, „Stymulacja mediacji – zajęcia warsztatowe z uczniami”. W szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych realizowane były spotkania, m.in.:

- Dyskusyjny Klub Filmowy z warsztatami profilaktyczno-interwencyjnymi jako szansa nabywania konstruktywnych wzorców zachowań będących alternatywą do zachowań ryzykownych;
- „Odpowiedzialność karna nieletnich”;
- „Konflikty i ich rozwiązywanie”.

Specjalne Ośrodki Szkolno – Wychowawcze również podejmowały wiele działań np:

- zorganizowanie dla wychowanków internatu spotkań z psychologiem policyjnym i dzielnicowym nt. konsekwencji bierności wobec przemocy;
- ustalenie przez Młodzieżową Radę Internatu i realizację przez grupy internackie Kodeksu Dobrych Relacji;
- uczestnictwo wychowanków internatu w Banku Dobrych Uczynków, Wzorowych Postaw i Pięknych Słów;
- realizacja programu profilaktyki z zakresu umiejętności społecznych.

Uczniowie lubelskich szkół brali również udział w projekcie „Lublin w Sieci Życzliwości” promującym życzliwość jako wartość społeczną. Uczniowie oglądali spektakle teatralne o problematyce wyrażania uczuć, rozwiązywania problemów w rodzinie np: „Kolce róży”, „Wrażliwość Kogoś kto dorasta”.

➤ **Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie**

W Biurze rozwieszono były plakaty i ulotki z zakresu przemocy w rodzinie i działalności Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Wielu klientów Centrum Interwencji Kryzysowej to osoby doświadczające przemocy, w związku z tym przeprowadzono 494 spotkania psychologiczne. Oprócz przyjęć indywidualnych, dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, prowadzono zajęcia grupowe oraz warsztaty.

Uwzględniając potrzeby klientów w Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzone były w 2017 roku następujące zajęcia grupowe: 2 grupy DDA – 17 osób; grupa wsparcia dla osób

doświadczających przemocy w rodzinie - 12 uczestników. Zrealizowano 2 edycje Szkoły dla Rodziców - 29 uczestników, w czasie zajęć promowane były wartości rodzinne i wychowania bez przemocy. Na jedną edycję składało się 11 zajęć. Centrum w ramach zadania przeprowadzało prelekcje dla rodziców w szkołach na temat promocji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Centrum Interwencji Kryzysowej brało udział w imprezach profilaktycznych, podczas których pracownicy Centrum udzielali konsultacji i informacji dla mieszkańców miasta Lublin. Osoby zagrożone lub doświadczający przemocy w rodzinie mieszkańcy Lublina zyskali nowe kanały komunikacji ze specjalistami tj. poradnia internetowa. Rozdystrybuowano 100 szt. plakatów oraz 1000 szt. ulotek z informacją o możliwości korzystania z pomocy w CIK. Informacja dotycząca poradni internetowej eksponowana była w autobusach MPK, lubelskich instytucjach oraz na stronie internetowej „112” i portalu społecznościowym. Od 1 lipca do 30 listopada 2017 r. do poradni internetowej wypłynęło 20 maili z prośbą o pomoc.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

Realizując działania Organizacja i udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach społecznych w miesiącu czerwcu 2017 r. Filia Nr 5 MOPR w ramach współpracy z Komendą Miejską Policji w Lublinie podejmowała wspólne działania profilaktyczne w związku z przypadkami oszustw metodą na „Policjanta”, w których ofiarami są osoby starsze. W ramach działania pracownicy socjalni uwrażliwiali osoby starsze, niezaradne życiowo oraz niepełnosprawne na istniejące zagrożenie, jak również informowali organy Policji w przypadku występowania niepokojących sygnałów, a także zachowań osób mogących popełnić przestępstwo.

W ramach działania pn. Organizacja i udział w festynach środowiskowych, imprezach profilaktycznych przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie podjęli się organizacji festynów rodzinnych promujących pozytywny wzorzec rodziny, podczas których udzielano informacji nt. systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz kolportowano ulotki z zakresu przeciwdziałania zjawisku przemocy.

W dniu 8 czerwca 2017 r. w ramach obchodów Lubelskich Dni Seniora zorganizowano Festyn pn. „Energia pokoleń”. Wydarzenie odbyło się na terenie Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 5 przy ul. Rzeckiego 10. Festyn miał charakter otwarty, był adresowany do mieszkańców Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej oraz wszystkich zainteresowanych, w każdym wieku: dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów. Wydarzenie miało na celu: aktywizację i integrację społeczności lokalnej. W imprezę zaangażowały się dzieci z osiedlowych przedszkoli, młodzież szkolna, seniorzy, przedstawiciele instytucji, organizacji, wolontariusze. W trakcie wydarzenia mieli możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć artystycznych, przedstawienia oferty aktywizacyjnej dla innych mieszkańców. W festynie uczestniczyło 300 osób, w tym 150 seniorów. Jednym z celów wydarzenia było promowanie prawidłowych wzorców rodziny, pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych. Prezentowane oferty aktywizacyjne dawały rodzicom możliwość wyboru dla swoich dzieci atrakcyjnych i wartościowych form spędzania czasu wolnego.

W dniu 4 czerwca 2017 r. odbył się Międzypokoleniowy festyn "Dziecięcy dzień radości" pod hasłem „Energia pokoleń”. Impreza zorganizowana była na placu kościelnym przy ul. Radzyńskiej 3 w Lublinie. Realizatorami przedsięwzięcia byli: Parafia Księży Sercanów p. w. Dobrego Pasterza oraz pracownicy Filii Nr 4 MOPR w Lublinie. Celem inicjatywy było promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych. Liczba uczestników: 250 osób.

Zorganizowano XII Festyn Rodzinny „Mama, Tata i Ja” pod hasłem „Energia Pokoleń”. Wydarzenie odbyło się w dniu 09.06.2017r. na boisku szkolnym przy Gimnazjum Nr 15 przy ul. Elektrycznej 51. Inicjatorem Festynu była Filia Nr 2 MOPR, we współpracy z Sekcją ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR, Szkołą Podstawową Nr 32, Gimnazjum Nr 15. Celem głównym Festynu była międzypokoleniowa integracja społeczności lokalnej Kośminka i dzielnic sąsiadujących. Ponadto w trakcie festynu promowano prawidłowy wzorzec rodziny i rozdawano materiały informacyjno – edukacyjne dotyczące przemocy w rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. W festynie wzięło udział ok. 100 osób, w tym ok. 20 seniorów.

W dniu 04.06.2017r. przedstawiciele Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR współorganizowali „XII Ekopiknik Rodzinny”, podczas którego realizowali zadania z zakresu zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie i promowania prawidłowych wzorców rodzinnych oraz kolportowali ulotki i materiały edukacyjne o wskazanej tematyce. Osobom zainteresowanym przekazywano informacje nt. funkcjonujących w Mieście Lublin instytucji realizujących wsparcie dla

ofiar przemocy w rodzinie. Ponadto odbyły się następujące imprezy i festyny środowiskowe:

- Festyn rodzinny „Energia pokoleń”, termin – 01.06.2017 rok, miejsce- boisko „Orlik” przy wawozie ul. Lwowska w Lublinie, cel – integracja społeczności lokalnej i rodzin, w tym seniorów, ukazanie sposobów spędzania czasu wolnego, prawidłowych wzorców wychowawczych;
- Kolędowanie z Seniorami, termin- 10.01.2017 rok, miejsce - siedziba Stowarzyszenia „Centrum Słuchania – Rut” przy ul. Podwale 3, cel - budowanie więzi międzypokoleniowej poprzez wspólne kolędowanie, zagospodarowanie czasu wolnego osobom starszym, kultywowanie tradycji bożonarodzeniowych, promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych;
- Gwiazdkowa niespodzianka, termin- 10.01.2017 rok, miejsce- Kościół Zielonoświątkowy Oaza, cel- poznanie i budowanie tolerancji wobec innego wyznania, ukazanie sposobu spędzania czasu wolnego oraz poznanie innej tradycji i kultury, spotkanie dla dzieci i rodziców, promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych;
- Spotkanie dla Seniorów „Barwy Jesieni”, termin- 16.10.2017 rok, miejsce- Bar Kaprys w Lublinie ul. Lwowska 6, cel- integracja osób starszych, rodzin i społeczności lokalnych oraz ukazanie sposobów spędzania czasu wolnego;
- „Świąteczne drzewko międzypokoleniowe”, termin – 20.12.2017 rok, miejsce - Słomiany Rynek przy ul. Towarowej w dzielnicy Kalinowszczyzna, cel - integracja społeczności lokalnej, w tym osób starszych, dzieci i młodzieży, rodziców, podtrzymywanie tradycji bożonarodzeniowej;
- Rodzina z książką, termin – 29.03.2017 rok, miejsce – Filia nr 21 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, cel- ukazanie sposobu spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi, poprzez rozwijania zainteresowania książką i czytelnictwem, spotkanie dla rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- Rodzina z książką- spotkanie z Franklinem, termin – 22.05.2017 rok, miejsce – Filia nr 21 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, cel- ukazanie sposobu spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi poprzez rozwijania zainteresowania książką i czytelnictwem, spotkanie dla rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- Rodzina z książką- Smaki Lubelszczyzny, termin – 19.10.2017 rok, miejsce – Filia nr 21 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, cel- ukazanie sposobu spędzania czasu wolnego poprzez rozwijania zainteresowania książką i czytelnictwem, spotkanie dla rodzin z dziećmi i seniorów poświęcone potrawom z naszego regionu, promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych;
- Rodzina z książką- Dziady- Święto Przodków, termin – 23.11.2017 rok, miejsce – Filia nr 21 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, cel- ukazanie sposobu spędzania czasu wolnego poprzez rozwijania zainteresowania książką i czytelnictwem, spotkanie dla seniorów poświęcone tematyce Słowian i obchodzonych w czasie listopadowym tradycji i obrzędów;
- „Śladami dawnego Lublina” - spacer z przewodnikiem po ulicach Starego Miasta w Lublinie, termin- 9.10.2017 rok, miejsce- zbiórka Plac po Farze w Lublinie, cel- pokazanie kreatywnych form spędzania czasu wolnego zarówno dla rodzin, seniorów, osób samotnych poprzez popularyzację historii Lublina, promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych;
- „Śladami dawnego Lublina” - spotkanie dla Seniorów w Ośrodku Brama Grodzka Teatr NN, termin- 12.10.2017 rok, miejsce- Ośrodek Brama Grodzka Teatr NN, cel- aktywizacja oraz integracja osób starszych poprzez poznanie kultury naszego miasta, promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych;
- Spotkanie z teatrem klasycznym – Damy i Huzary, termin 26.05.2017 rok, miejsce- Dom Kultury Kalinowszczyzna ul. Tumidajskiego 2, cel- pokazanie kreatywnych form spędzania czasu wolnego, integracja środowiska lokalnego;

Działanie pn. Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psychoedukacyjne dla rodziców realizowane było m.in. przez Specjalistyczną Poradnię Rodzin MOPR.

W 2017r. Poradnia opracowała trzy programy służące działaniom psychoprophylaktycznym, promujące wartości rodzinne i wychowanie bez przemocy:

1. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” – program I,
2. „Rodzeństwo bez rywalizacji” – program II,
3. „Jak dogadać się z nastolatkiem” – program III.

W ramach powyższych działań zrealizowano 7 edycji "Szkoły dla Rodziców", w których wzięło udział 90 uczestników.

Przedstawiciele Filii Nr 2 MOPR w 2017r. prowadzili działania z zakresu zadania dot. realizacji programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji dla dzieci, młodzieży i dorosłych:

- Spotkanie z Komendantem oraz Dzielnicowym VI Komisariatu Policji w Lublinie pn.: „Bezpieczeństwo mieszkańców bloków socjalnych”. Omówienie kwestii bezpieczeństwa oraz zagadnienia związane ze stosowaniem artykułów kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń. Spotkanie odbyło się w siedzibie Centrum Aktywności Środowiskowej w dniu 03.03.2017 roku i uczestniczyło w nim 15 osób.
- Prelekcja przedstawiciela Komendy Miejskiej Policji w Lublinie - Wydział Prewencji „Bezpieczny Internet. Zagrożenia czyhające na młodych ludzi w cyberprzestrzeni oraz sposoby ich zapobiegania”. Spotkanie odbyło się w siedzibie Centrum Aktywności Środowiskowej w dniu 08.11.2017r. Prelekcja odbyła się odrębnie dla dzieci i młodzieży oraz odrębnie dla rodziców /opiekunów. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 19 osób. Celem spotkania był wzrost kompetencji wychowawczych rodziców oraz wzrost świadomości młodych osób.
- „Pogadanki z dziećmi i młodzieżą na temat cyberprzemocy”. Pogadanki prowadzone były cyklicznie dla uczestników Grup Wsparcia przez psychologa i wychowawcę Centrum Aktywności Środowiskowej. Odbyło się 6 spotkań (05.01, 23.02, 23.03, 23.05, 10.10 i 06.11.2017r.) ,w których uczestniczyło średnio 7 osób. Celem spotkań był wzrost świadomości młodych osób dot. zagrożeń.
- Spotkania cykliczne z kierownikiem Specjalistycznej Poradni Dla Rodzin MOPR w Lublinie dr Elżbietą Trubiłowicz. Celem pogadarek był wzrost kompetencji wychowawczych rodziców „Wzajemne relacje – rodzic – dziecko” oraz wzrost świadomości młodych osób - „Zachowania ryzykowne”. Odbyły się odrębne spotkania dla dorosłych i odrębne dla młodzieży (30.10.,14.11 i 04.12. 2017r.) w tym dwa spotkania z rodzicami (15 osób) i jedno spotkanie z młodzieżą (5 osób). Spotkania odbyły się w siedzibie Centrum Aktywności Środowiskowej. Celem spotkań był wzrost kompetencji wychowawczych rodziców oraz wzrost świadomości młodych osób.

Ponadto w dniu 30 czerwca 2017r. Filia Nr 4 MOPR zorganizowała dla dzieci i młodzieży spotkanie edukacyjne z elementami pogadanki i warsztatów z zakresu udzielania pierwszej pomocy pn. „Wakacje w mieście”. Inicjatorami byli pracownicy socjalni SPS Nr 18 MOPR. W spotkaniu wzięło udział 10 dzieci i ich opiekunowie, łącznie 13 osób. Celem edukacyjnym działania było zapoznanie uczestników zajęć z podstawowymi zasadami udzielania pierwszej pomocy oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia występujących podczas wakacji, pokonywania drogi do szkoły i domu oraz bezpiecznych zabaw na świeżym powietrzu. Ponadto efektem był wzrost kompetencji wychowawczych rodziców oraz wzrost świadomości młodych osób.

Filia Nr 1 MOPR 15.12.2017r. zorganizowała spotkanie dla młodzieży licealnej pt. „Możesz odlecieć bez dopalaczy” w XXI Liceum Ogólnokształcącym im. Św. Stanisława Kostki przy ul. Michała Słowikowskiego 6 w Lublinie, liczba osób uczestniczących – 30 uczniów. Celem spotkania było przedstawienie młodzieży zagrożeń wynikających ze stosowania dopalaczy i innych środków psychoaktywnych.

W ramach działania dot. opracowania i dystrybucji materiałów informacyjno – edukacyjnych w 2017 r. za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR pozyskała broszury edukacyjne dla specjalistów i osób dotkniętych problemem przemocy opracowane przez Instytut Zdrowia Psychicznego - 2 różne pakiety po 2 tys. egzemplarzy. Broszury zostały dystrybuowane w siedzibie Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przekazane na Filie MOPR oraz członkom ZI, celem rozdysponowania w instytucjach, których są przedstawicielami. Ulotki dystrybuowano wśród osób objętych procedurą "Niebieskie Karty", a także na festynach i spotkaniach profilaktyczno - informacyjnych. Ponadto pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wśród osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” dystrybuowali materiały informacyjne m.in. Stowarzyszenia „Niebieska Linia”, AGAPE, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Stowarzyszenia SOPRA oraz Wspólnot AI Anon, Alateen i Anonimowych Alkoholików, a także materiały edukacyjne nt. działań profilaktycznych i dostępnych form wsparcia dla rodzin z problemem przemocy.

W Sekcji pracy socjalnej Nr 5 Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2017 r. na bieżąco upubliczniano plakaty, ulotki i materiały informacyjne o tematyce, gdzie można uzyskać pomoc w sytuacji przemocy, z danymi teleadresowymi i wyszczególnieniem całodobowego numeru telefonu zaufania. W Sekcji pracy socjalnej Nr 17 oraz 20 w 2017 r. zamieszczone były plakaty informacyjne, dotyczące oferty wsparcia Centrum Interwencji Kryzysowej i bezpłatnych porad prawnych. W Sekcji pracy socjalnej Nr 21 dystrybuowane były ulotki pozyskane w latach wcześniejszych z Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej. W obszarze Sekcji pracy socjalnej Nr 5 upubliczniono otrzymany w ramach współpracy z Komisariatem III Policji w Lublinie plakat „Dzielnicowy bliżej nas”, informujący o działaniach na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców oraz unikania zagrożeń. Plakat zawiera Krajową Mapę Zagrożeń z sugestią o powiadomieniu organu policji o niebezpiecznych miejscach w swojej okolicy oraz kontaktowe numery alarmowe. W okresie sprawozdawczym w obiektach Filii Nr 2 MOPR, w tym w podległych sekcjach pracy socjalnej udostępniano informacje o lokalizacji placówek udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy i sprawcom przemocy. Na tablicach ogłoszeń zamieszczano materiały informacyjno-edukacyjne dot. problematyki przemocy oraz możliwości uzyskania pomocy.

W ramach działalności profilaktyczno – edukacyjnej Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR nawiązała współpracę z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. W dniu 3 stycznia 2017r. koordynator Sekcji wygłosiła prelekcję pt. „Procedura Niebieskie Karty” dla studentów kierunku Bezpieczeństwo Narodowe Wydziału Politologii UMCS w Lublinie, podczas którego przekazała broszury i materiały informacyjne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i systemu wsparcia ofiar przemocy w Mieście Lublin.

Ponadto w dniu 06.11.2017 r. pełniono dyżur w Ośrodku Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin Centrum Interwencji Kryzysowej, podczas którego udzielano poradnictwa z zakresu procedury "Niebieskie Karty" oraz profilaktyki przemocy w rodzinie, a także przekazywała materiały informacyjne osobom opuszczającym Ośrodek oraz ich rodzinom.

W maju 2017r. koordynator Sekcji wzięła udział w prelekcji dla przedstawicieli Miejskiego Zespołu Żłobków. Spotkanie dotyczyło m. in. procedury Niebieskie Karty i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. Pracownikom żłobków zostały przekazane ulotki z danymi teleadresowymi Zespołu i instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Lublinie, jak również opracowane przez „Niebieską Linie” Algorytmy postępowania w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka - Przewodnik dla pracowników oświaty.

W czerwcu 2017r. odbyło się spotkanie edukacyjne przedstawiciela Sekcji oraz Przewodniczącego ZI z dyrektorką Szkoły Podstawowej nr 27 w Lublinie, które dotyczyło m. in. wszczynania procedur Niebieskie Karty przez przedstawicieli oświaty i rozpoznawania zjawiska przemocy wśród dzieci.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w ramach działalności profilaktyczno – edukacyjnej realizowali następujące przedsięwzięcia:

1. Programy prewencyjno – profilaktyczne:

- **„ODPAL MYŚLENIE NIE WCHODŹ W UZALEŻNIENIE”**

Autorski program profilaktyczny Wydziału Prewencji KMP w Lublinie, mający na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zagrożeń zdrowotnych, konsekwencji prawnych i społecznych wynikających z zażywania dopalaczy. Program finansowany jest ze środków Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie.

- **„JESTEM BEZPIECZNY”**

Autorski program Wydziału Prewencji KMP W Lublinie w wyniku, którego przeprowadzany jest konkurs wiedzy prewencyjnej mający na celu:

-upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach, z jakimi młodzi ludzie mogą spotkać się w swym codziennym życiu,
-rozwijanie postaw umożliwiających unikanie, zapobieganie i pokonywanie niebezpieczeństw,
-zapoznanie dzieci i młodzieży z systemem działania służb oraz instytucji niosących pomoc w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia.

Program współfinansowany jest przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin.

- **„NIE ODBIERAJ MI MŁODOŚCI”**

Program profilaktyczny WP KWP w Lublinie dotyczący zjawiska przemocy, w tym przemocy seksualnej, którego celem jest:

-uświadomienie młodym ludziom różnorodnych zagrożeń (w tym związanych z Internetem),
-kształtowanie postaw asertywnych, wyposażenie w wiedzę z zakresu dostępu do systemów pomocy dla ofiar przemocy, praw człowieka, odpowiedzialności karno-prawnej nieletnich.

Program skierowany jest do młodzieży szkolnej, niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych.

2.Działania edukacyjno – profilaktyczne:

- „BEZPIECZNA DROGA DO SZKOŁY I DOMU”,
- „TRZEŻWY UMYSŁ NA DRODZE”,
- „RAZEM PRZECIWKO PRZEMOCY”,
- „BEZPIECZNY INTERNET”,
- „BEZPIECZNY SENIOR”,
- „CZY PSY MUSZĄ GRYŻĆ ?”.

3. Działania prewencyjne mające na celu podniesienie bezpieczeństwa i świadomości społeczności lokalnej.

- „STOP KRADZIEŻOM”,
- „GRAWER”,
- „PUSTE ŁAWKI - STOP”,
- „BEZPIECZNA TAKSÓWKA”,
- „PRZYJAZNY PATROL”,
- „PATROLE PONADNORMATYWNE”.

4. Inicjowanie i realizowanie akcji dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym pod nazwą:

- „BEZPIECZNIE NA PRZEJŚCIU DLA PIESZYCH”,
- „ODBLASKOWA GMINA”,
- „PIESZY ODBLASKOWY PASAŻER”.

5. Inicjowanie i realizowanie akcji okolicznościowych skierowanych do dzieci, młodzieży i ich opiekunów pod nazwą:

- „BEZPIECZNE FERIE”,
- „BEZPIECZNE WAKACJE”,
- „KRĘCI MNIE BEZPIECZEŃSTW NAD WODĄ”,
- „KRĘCI MNIE BEZPIECZEŃSTWO PRZEZ CAŁY ROK SZKOLNY”,
- „DNI OTWARTE” KMP W LUBLINIE, W TYM KOMISARIATÓW POLICJI.

W ramach realizowanych przedsięwzięć profilaktycznych w roku 2017 r. na terenie miasta Lublin policjanci z Komisariatów I -VII Policji w Lublinie, w zakresie działań profilaktyczno - prewencyjnych, łącznie przeprowadzili 540 spotkań zaś policjanci i pracownicy Wydziału Prewencji

KMP w Lublinie przeprowadzili w placówkach oświatowo-wychowawczych 222 spotkania, w których udział wzięło łącznie 14 510 osób. Podczas spotkań zrealizowano:

- 189 spotkania dla 12529 uczniów,
- 29 spotkań dla 1811 rodziców oraz
- 4 spotkania dla 170 pedagogów

Ponadto w 2017r. na terenie miasta Lublin policjanci Wydziału Prewencji KMP w Lublinie uczestniczyli w 31 festynach popularyzujących pracę Policji, w zakresie działalności prewencyjnej oraz przeciwdziałania zjawiskom patologicznym.

W trakcie podejmowanych działań profilaktycznych przekazywano uczestnikom festynów ulotki, organizowano pokazy posłuszeństwa psów policyjnych oraz pokazy sprzętu policyjnego. Nieodłącznym elementem działań profilaktycznych, cieszącym się dużym zainteresowaniem szczególnie wśród najmłodszych, była obecność maskotek policyjnych „sierżant Alicji” i „sierżanta Poli”.

Ponadto w okresie 2017 roku zorganizowano 8 „Dni Otwartych” Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, podczas których dzieci z lubelskich szkół i przedszkoli, a także studenci mieli możliwość zwiedzenia pomieszczeń KMP w Lublinie, w tym Stanowiska Kierowania Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, „Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci” oraz zobaczenia pokazu sprzętu policyjnego i tresury psów policyjnych. W 2017 roku Komendę Miejską Policji w Lublinie zwiedziło 277 osób.

W ramach działań podejmowanych na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa społeczności lubelskiej w 2017r. funkcjonariusze KMP w Lublinie zrealizowali szereg działań edukacyjnych, skierowanych do osób starszych. Seniorzy, często osoby samotne, schorowane, poprzez swoją ufnosć i niepełnosprawność narażane są w większym stopniu na działania ze strony przestępców. Dlatego też aby ograniczyć liczbę tego typu zdarzeń oraz zapobiec działaniom przestępczym, policjanci Wydziału Prewencji KMP w Lublinie, przeprowadzili 10 spotkań dla 689 seniorów, a dzielnicowi z Komisariatów Policji podległych KMP w Lublinie, przeprowadzili 92 spotkania profilaktyczno - edukacyjne z osobami starszymi.

W celu zwiększenia świadomości społeczności lubelskiej policjanci KMP w Lublinie propagowali ulotkę i plakat „Porady dla Seniora”, które dzielnicowi przekazywali do zamieszczania przez administracje osiedlowe w blokach mieszkalnych, w budynkach użyteczności publicznej jak również w wiatach przystankowych. Ponadto w pojazdach MPK wyświetlano spot informacyjny skierowany do seniorów, przypominający zasady bezpieczeństwa w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania. Nawiązano również współpracę z Kurią Lubelską, która włączyła się w akcję informacyjno – ostrzegawczą. Księża podczas niedzielnej mszy głosili apel skierowany do parafian, z prośbą o zachowanie ostrożności i czujności w kontaktach z nieznanymi jak również przypominali o algorytmie postępowania w sytuacji kryzysowej, zagrażającej bezpieczeństwu.

W październiku 2017r. na terenie Centrum Kongresowego Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie przy ul. Akademickiej odbył się koncert - seminarium pn. „BEZPIECZNY LUBLIN”, w którym udział wzięli policjanci i pracownicy z Wydziału Prewencji KMP w Lublinie. Hasło przewodnie wydarzenia brzmiało: „Bezpieczny Lublin dla Wszystkich”. W ramach przedsięwzięcia Policja wystawiła swoje stoisko profilaktyczno – informacyjne z ulotkami i plakatami.

W czerwcu 2017 roku w Lublinie odbył się koncert profilaktyczny – „NIEĆPA” skierowany do lubelskiej młodzieży, promujący zdrowy tryb życia oraz ukazujący tematykę uzależnień oraz alternatywę dla środków psychoaktywnych. W przedsięwzięciu udział wzięli policjanci i pracownicy Wydziału Prewencji KMP w Lublinie. W ramach w/w wydarzenia Policja wystawiła swoje stoisko profilaktyczno – informacyjne z ulotkami i plakatami.

W grudniu 2017r. policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wspólnie z pracownikami Wydziału Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin, na oddziałach dziecięcych Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Lublinie, Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Lublinie oraz Lubelskim Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia zorganizowali „Mikołajki”. W ramach tej akcji przeprowadzono spotkania z dziećmi na temat bezpiecznych zachowań. Każde dziecko otrzymało mikołajkowe prezenty, które zostały zakupione przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin. W spotkaniu uczestniczyły również maskotki: „św. Mikołaj”, a także „Sierżant Poli”.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Rozpowszechniano ulotki, broszury i plakaty dotyczące zjawiska przemocy oraz udzielano informacji ofiarom przemocy na temat możliwości uzyskania pomocy i wsparcia. W Ośrodku Kuratorskim nr 5 w Lublinie prowadzono edukację młodzieży w zakresie zjawiska przemocy i przeciwdziałania agresji.

Prowadzono zajęcia z zakresu kompetencji rodzicielskich w ramach „Szkoły dla Rodziców” w Ośrodku Kuratorskim nr 5. Tematyka zajęć obejmowała m. in. problem przemocy w rodzinie. Wskazywane były konsekwencje stosowania przemocy wobec dzieci.

Kuratorzy z II Zespołu przeprowadzili akcję edukacyjną w szkołach, w ramach której odbyły się prelekcje na temat:

- Dzieci bite częściej biją;
- Konsekwencje dorastania w rodzinie z problemem przemocy;
- Błędy wychowawcze rodziców i opiekunów a zachowania agresywne dzieci i młodzieży;
- Przemoc w rodzinie - gdzie szukać pomocy.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W siedzibie III Zespołu rozpowszechniano ulotki, broszury i plakaty dotyczące zjawiska przemocy, udzielano informacji ofiarom przemocy na temat możliwości uzyskania pomocy i wsparcia.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

Funkcjonariusze Straży Miejskiej organizowali i brali udział w imprezach profilaktycznych na terenie miasta Lublin. W 2017 roku uczestniczyli w 6 festynach środowiskowych, m.in.:

- „Rodzina Felina”;
- „Festyn na Błoniach” – Fundacja Wczoraj, Dziś dla Jutra;
- „Propagowanie wśród dzieci i młodzieży bezpiecznych zachowań”;
- Piknik dla podopiecznych Placówek Wsparcia Dziennego;
- Piknik Rodzinny ZZP
- Parafialny Festyn Rodzinny „Rodzinalia 2017” - Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ul. Bazylianówka 85;

Straż Miejska realizowała program profilaktyczny „Przemocy NIE”. W ramach programu odbyło się 8 spotkań, w których wzięło udział 490 osób.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W siedzibie I oraz II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej rozpowszechniano materiały edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz dostarczano informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy. Udzielono łącznie 920 informacji.

W projekcie „Szkoła dla rodziców” jeden kurator realizował program profilaktyczny dla rodziców nieletnich kierowanych do Kuratorskich Ośrodków Pracy z Młodzieżą. W programie udział wzięło 23 uczestników.

W kampanii społecznej Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw wzięło udział 6 kuratorów.

W ramach obowiązków służbowych kuratorów rozpowszechniano informacje o instytucjach udzielających pomocy w środowisku lokalnym – 44 porady. Inicjowano 45 działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez informowanie odpowiednich służb (policja, MOPR, prokuratura, wydział rodzinny).

➤ **Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin w Lublinie**

Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin w Lublinie prowadzi Studium Życia Rodzinnego, które przygotowuje do współpracy w zakresie duszpasterstwa rodzin na szczeblu parafialnym, zgodnie z ustaleniami Kurii Metropolitalnej. W programie studium ujęto tematykę

związaną ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. W ramach Studium Życia Rodzinnego kształcenie rozpoczęły 34 osoby. Ponadto w Archidiecezji funkcjonuje około 87 Parafialnych Poradni Rodzinnych, obsługiwanych przez 90 doradców życia rodzinnego.

➤ **Zgromadzenie Księża Marianów w Lublinie**

Księża Marianie przy Parafii Rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Lublinie przy ul. Bazylianówka 85 prowadzili w 2017 roku działalność: społeczno – kulturową (organizacja wydarzeń kulturalnych, festynów), oświatowo – wychowawczą (prelekcje specjalistów na tematy wychowawcze), charytatywno – opiekuńczą (światlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, poradnia rodzinna, grupa wsparcia dla osób niepełnosprawnych). Przy parafii prowadzono punkt informacyjno – kontaktowy, gdzie w piątki i poniedziałki odbywały się spotkania grup Dorosłych Dzieci Alkoholików oraz Anonimowych Alkoholików.

W dniu 11 czerwca 2017 roku na boisku sportowym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Lublinie przy ul. Alei Spółdzielczości Pracy nr 65 zorganizowano IX Parafialny Festyn Rodzinny RODZINALIA 2017, którego celami było: eliminowanie zachowań negatywnych takich jak wulgarność, agresja, przemoc w rodzinie, forma aktywizacji społecznej i sposobu spędzania wolnego czasu bez spożywania alkoholu, integrowanie rodzin, pogłębianie więzi rodzinnych i wzajemnej współpracy w rodzinie, propagowanie zdrowego stylu życia, promocja rodziny i wartości rodzinnych w środowisku lokalnym.

Cel II: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Zadanie 1: Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

Członkowie Zespołu udzielali wsparcia podczas dyżurów w Ośrodku Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, gdzie osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie mogły odbyć indywidualne spotkania z przedstawicielem Zespołu. Prowadzono rozmowy profilaktyczno – edukacyjne z osobami opuszczającymi Ośrodek i ich rodzinami oraz dystrybuowano materiały informacyjne dot. zjawiska przemocy w rodzinie i procedury „Niebieskie Karty”.

Osobom dotkniętym przemocą udzielano porad także telefonicznie oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Wydano na prośbę klientów 64 informacji dotyczących prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” w rodzinie oraz odpowiedziano na 22 zapytania skierowane na adres e-mail Zespołu. Sprawy dotyczyły anonimowych zgłoszeń od świadków przemocy lub prośby o poradę w kwestii występowania przemocy w rodzinie.

Procedurę „Niebieskie Karty” realizowano w 993 przypadkach, do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 701 nowych Niebieskich Kart. Podczas posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego zakończono 537 procedur.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W okresie sprawozdawczym placówka udzieliła pomocy 955 klientom (aktywne karty klienta), w tym 67 dzieciom, 794 osobom w wieku 19-59 lat oraz 94 osobom w wieku powyżej 60 roku życia. 590 osób pojawiło się w CIK po raz pierwszy.

Wielu klientów Centrum Interwencji Kryzysowej to osoby doświadczające przemocy, w tym zakresie przeprowadzono 494 spotkania psychologiczne. W CIK odbyło się ogółem 17881 konsultacji:

- 4772 w kontakcie indywidualnym, w tym 563 konsultacji prawnych
- 10093 połączeń w Całodobowym Telefonie Zaufania
- 3016 w kontakcie telefonicznym i mailowym.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Łącznie pomocą ze strony grup roboczych i pracą socjalną Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w 2017 r. objęto 2934 osoby, w tym osoby doświadczające przemocy, stosujące przemoc i świadkowie przemocy. Z interdyscyplinarnego wsparcia w ramach procedury „Niebieskie Karty” skorzystały 1222 kobiety, w tym 91 niepełnosprawnych i 104 starsze, 865 mężczyzn, w tym 15 niepełnosprawnych i 44 starszych, 847 dzieci, w tym 14 niepełnosprawnych. Łącznie 975 rodzin dotkniętych problemem przemocy objętych zostały pomocą grup roboczych.

1145 osób z rodzin z problemem przemocy objęto wsparciem w ramach pracy socjalnej i podczas spotkań grup roboczych w formie różnego rodzaju poradnictwa, z tego:

- 4 skorzystało z poradnictwa medycznego,
- 34 skorzystało z poradnictwa psychologicznego,
- 2 skorzystało z poradnictwa prawnego,
- 1145 skorzystało z poradnictwa socjalnego,
- 27 skorzystało z poradnictwa rodzinnego i zawodowego.

Łącznie udzielono 1797 porad osobom doświadczającym oraz świadkom przemocy.

Pracownicy Filii Nr 1 MOPR udzielili 112 porad osobom z rodzin dotkniętych problemem przemocy, 55 osób objęto poradnictwem oraz pomocą i wsparciem, w tym 4 osoby starsze i niepełnosprawne.

W okresie sprawozdawczym Filia Nr 2 MOPR realizowała poradnictwo socjalne w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Poradnictwo prowadzone przez pracowników socjalnych polegało na przekazywaniu informacji o dostępnych formach wsparcia realizowanych na rzecz rodzin z problemem przemocy w rodzinie. Osoby zainteresowane były kierowane do Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR, Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Potrzebującym "AGAPE", Ośrodka wsparcia dla osób doświadczających przemocy, celem skorzystania ze wsparcia psychologicznego, prawnego lub w formie schronienia. Pracownicy socjalni brali udział w posiedzeniach grup roboczych powołanych w związku z problemem przemocy w rodzinie.

- liczba udzielonych porad – 55
- liczba osób objętych poradnictwem oraz pomocą i wsparciem - 62, w tym:
- liczba osób starszych – 3
- liczba osób niepełnosprawnych – 4
- liczba świadków przemocy – 17

Pracownicy Filii Nr 3 MOPR udzielili 40 porad osobom z rodzin dotkniętych problemem przemocy, 41 osób objęto poradnictwem oraz pomocą i wsparciem, w tym 25 osób starszych.

W roku 2017 pracownicy socjalni Filii Nr 4 MOPR osobom doświadczającym przemocy w rodzinie udzielali poradnictwa socjalnego i rodzinnego:

Rodzaj poradnictwa	Liczba udzielonych porad	Liczba osób ogółem objętych poradnictwem, pomocą i wsparciem	Liczba osób starszych objętych poradnictwem	Liczba osób niepełnosprawnych objętych poradnictwem	Liczba świadków przemocy objętych poradnictwem
Poradnictwo rodzinne	30	52	4	6	7
Poradnictwo socjalne	26	39	2	6	2

Pracownicy Filii Nr 5 MOPR w 2017 r. udzielali poradnictwa socjalnego osobom dotkniętym przemocą – łącznie udzielono 60 porad dla 24 osób (w tym 5 osób starszych, 4 osoby niepełnosprawne i 15 – inne).

Pracownicy socjalni Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w 2017 r. we współpracy z Centrum Wolontariatu zrealizowali projekt socjalny pt. "Zerwij ze współzależnieniem - postaw na siebie", podczas którego utworzyli grupę wsparcia dla kobiet współzależnionych od alkoholu. W spotkaniach grupy wzięło udział 10 kobiet z rodzin z problemami przemocy i uzależnienia.

Specjalistyczna Poradnia Rodzin MOPR udzielała profesjonalnej pomocy i wsparcia 450 osobom dotkniętym przemocą, które uczestniczyły w 11 programach terapeutycznych, w ramach których łącznie odbyło się 3120 sesji terapeutycznych i poradnictwa.

- 1) w poradnictwie i terapii rodzinnej - uczestniczyło 107 osób
- 2) w terapii i poradnictwie indywidualnym - uczestniczyło 170 osób

W ramach udzielania profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, zrealizowano następujące programy:

- 1) terapia małżeńska – 183 sesje
- 2) terapia rodzinna psychologiczna – 118 sesji
- 3) terapia indywidualna psychologiczna – 1325 sesji
- 4) poradnictwo rodzinne psychologiczne- 124 sesje
- 5) poradnictwo indywidualne psychologiczne - 302 sesji
- 6) poradnictwo pedagogiczne – 42 sesje
- 7) terapia psychiatryczna – 20 sesji
- 8) trening EEG - biofeedback – 226 sesji
- 9) psychoprofilaktyka indywidualna - 13 sesji
- 10) psychoedukacja - 231 sesji
- 11) zespół interdyscyplinarny - 1 sesja

Pracownicy socjalni MOPR udzielali kompleksowego poradnictwa, osobiście oraz przez telefon, osobom zgłaszającym występowanie przemocy w rodzinie, podejmowali również interwencje w środowiskach na skutek zgłoszeń ze strony świadków przemocy.

W perspektywie roku 2017 koordynowano procedurę 993 „Niebieskich Kart”, z czego 435 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 701 nowych „Niebieskich Kart - A”. W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2017r. powołano 548 nowych grup roboczych, w ramach których odbyło się 2680 spotkań.

Wieloaspektowym i interdyscyplinarnym wsparciem ze strony grup roboczych objęto 2934 osoby. W 2017r. członkowie grup roboczych sporządzili 586 „Niebieskich Kart – C”, stanowiących plan pomocy osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz 326 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Procedury „Niebieskie Karty” zostały zakończone w 537 rodzinach, z czego w 294 przypadkach z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, zaś w stosunku do 243 rodzin z powodu braku zasadności kontynuowania działań.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W ramach działania edukacyjno - prewencyjnego „RAZEM PRZECIWKO PRZEMOCY” policjanci Wydziału Prewencji KMP w Lublinie pełnili dyżury przy telefonie informacyjno – konsultacyjnym „Potrzebujesz pomocy zadzwoń 81-585-53-30”. W trakcie dyżurów w 2017r. udzielano 28 porad telefonicznych. W „Przyjaznym Pokoju Przesłuchań Dzieci” przeprowadzono 4 czynności procesowe z udziałem 1 osoby małoletniej i 3 osób dorosłych, które zostały utrwalone poprzez wykorzystanie urządzeń rejestrujących przebieg tych czynności.

Liczba formularzy wszczynających procedurę wynosi 510.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W ramach udzielania profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą II Zespół prowadził następujące działania:

- Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, wynikające z określonych przez prawo zadań kuratora o charakterze wychowawczo — resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu;
- Prewencja pierwotna - zapobieganie rozwojowi kryzysów;
- Interwencje kryzysowe polegające na zapewnieniu wsparcia emocjonalnego, poczucia bezpieczeństwa, zredukowaniu lęku poprzez wykorzystanie istniejącej sieci pomocy osobom w kryzysie;
- Dyżury kuratorów w Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej w Lublinie w ramach Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem;
- Poradnictwo prowadzone w ramach „Szkoły dla rodziców” w Ośrodku Kuratorskim nr 5 przy ul. Lotniczej w Lublinie;
- Inne nierejestrowane działania związane z poradnictwem, przeprowadzane podczas czynności służbowych osobom nadzorowanym i nie objętym nadzorem kuratora.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Prowadzono poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, wynikające z określonych przez prawo i związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu zadań kuratora o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W ramach wykonywanych czynności służbowych przez kuratorów było udzielane poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne (około 1076 porad). Podjęto 67 interwencji kryzysowych, a także była prowadzona praca psychologiczna i terapeutyczna z młodzieżą i ich rodzinami w ramach działalności Kuratorskich Ośrodków Pracy z Młodzieżą (4 ośrodki, 17 kuratorów, ok. 80 osób). 6 kuratorów wzięło udział w kampanii społecznej Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem.

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Realizacja zadania objęła następujące działania:

1. Powierzenie 4 organizacjom pozarządowym, tj. Stowarzyszeniu „STOP”, Stowarzyszeniu „KONTAKT”, Stowarzyszeniu Wspierania Aktywności „BONA FIDES” oraz Towarzystwu „NOWA KUŹNIA” realizacji 4 działań obejmujących prowadzenie poradnictwa indywidualnego i grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie, z czego:
 - 1) Stowarzyszenie „STOP” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie indywidualnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego oraz terapii indywidualnej dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - b) prowadzenie grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie w której uczestniczyło 7 kobiet,
 - c) z różnych form wsparcia udzielanego w ramach działania skorzystało łącznie 88 osób (w tym 79 kobiet oraz 9 mężczyzn).
 - 2) Stowarzyszenie „KONTAKT” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie indywidualnego poradnictwa psychologicznego,
 - b) prowadzenie indywidualnego poradnictwa prawnego,
 - c) prowadzenie indywidualnego poradnictwa socjalnego,
 - d) prowadzenie terapii indywidualnej dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - e) prowadzenie grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie w której uczestniczyło 10 kobiet,

- f) z różnych form wsparcia udzielanego w ramach działania skorzystały łącznie 154 osoby (w tym 142 kobiety oraz 12 mężczyzn – w tej liczbie 10 osób niepełnosprawnych).
- 3) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „BONA FIDES” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie poradnictwa indywidualnego obejmującego porady psychologa-psychoterapeuty, psychologa-specjalisty terapii dzieci doświadczających przemocy w rodzinie oraz prawnika,
 - b) prowadzenie grupy terapeutycznej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie w której uczestniczyło 10 kobiet,
 - c) z różnych form wsparcia udzielanego w ramach działania skorzystało łącznie 79 osób (w tym 68 kobiet oraz 11 mężczyzn – w tej liczbie 9 dzieci i młodzieży oraz 8 osób niepełnosprawnych).
- 4) Towarzystwo „NOWA KUŹNIA” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii indywidualnej oraz terapii rodzinnej dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - b) prowadzenie 2 grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie dla 24 kobiet oraz grupy terapeutycznej dla sprawców przemocy dla 5 mężczyzn,
 - c) z różnych form wsparcia udzielanego w ramach działania skorzystało łącznie 235 osób (w tym 110 kobiet, 45 mężczyzn oraz 80 dzieci i młodzieży, w tym 40 chłopców i 40 dziewczynek).
- 2. Powierzenie organizacji pozarządowej, tj. Stowarzyszeniu Trzeźwościowemu „RODZINA” realizacji działania na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie prowadzonego w formie poradnictwa indywidualnego i grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie w którym uczestniczyło łącznie 18 osób (w tym 6 kobiet oraz 12 mężczyzn).
- 3. Powierzenie Ośrodkowi Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie realizacji działania na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie prowadzonego w formie poradnictwa indywidualnego i grupy terapeutycznej w którym uczestniczyło łącznie 51 kobiet (w tym 2 osoby niepełnosprawne).
- 4. Powierzenie Małgorzacie Sajeckiej prowadzącej Gabinet Psychoterapii ALTER-EGO realizacji działania na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie prowadzonego w formie poradnictwa indywidualnego i grupy terapeutycznej w którym uczestniczyło łącznie 78 osób (w tym 34 kobiety oraz 44 mężczyzn - 8 niepełnosprawnych).
- 5. Powierzenie NZOZ Ośrodkowi Profilaktyki, Diagnostyki i Terapii Zdrowia Psychicznego realizacji działania na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie prowadzonego w formie poradnictwa indywidualnego w którym uczestniczyło łącznie 60 osób (w tym 52 kobiety oraz 8 mężczyzn – w tej liczbie 2 dziewczynki oraz 4 chłopców).

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

W przedszkolach opracowano procedurę pomocy - „Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem”. Szkoły organizowały poradnictwo i konsultacje dla uczniów i rodziców prowadzone przez pedagogów i psychologów szkolnych, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, udzielały informacji i kierowały do poradni i placówek pomocowych po specjalistyczną pomoc. Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne prowadziły terapie indywidualne, terapie grupowe i mediacje. Specjalistycznej pomocy udzielał również Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii – wsparcie i profesjonalna pomoc terapeutyczna dla młodzieży objętej opieką Ośrodka, prowadzenie terapii indywidualnej dla podopiecznych MOS.

Szkoły i placówki udzielały również pomocy w ramach procedury „Niebieskiej Karty” oraz poprzez wnioskowanie do sądu o rozpoznanie sytuacji i objęcie opieką sądu dziecka i rodziny.

W roku 2017 do Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie wpłynęło ze szkół 8 Niebieskich Kart. Wychowawcy, pedagodzy i psychologowie szkolni byli powołani do 86 grup roboczych.

Wielokrotnie organizowana była również przez placówki oświatowe pomoc materialna dla dzieci i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. Szkoły i placówki współpracowały również z innymi instytucjami w tym zakresie, np. poprzez zgłaszanie rodzin w ramach programu „Szlachetna Paczka” lub w ramach akcji „Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimę”.

➤ **Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie**

W ramach Ośrodka Informacji Osób Niepełnosprawnych świadczone było poradnictwo psychologiczne, tematyka i zakres rozmów objęte są tajemnicą zawodową psychologa.

➤ **Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej**

W 2017 r. podczas dyżurów z zakresu wsparcia psychologicznego osób starszych w Biurze – LCAO oraz z usługi Telewsparcia 60+ skorzystało 56 seniorów. Jedną z osób dzwoniących zgłosiła problem przemocy werbalnej ze strony męża w stosunku do siebie. Tematem pozostałych rozmów była samotność, utrata bliskich osób, udzielenie informacji na temat form spędzania czasu wolnego czy prośba o pomoc w skontaktowaniu się z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie. Łączna liczba godzin dyżurów Telewsparcia 60+ wyniosła 1000. W wolontariacie aktywnie uczestniczyło 26 osób - 12 z nich to absolwenci psychologii Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

Tele 60+ to usługa skierowana do najstarszych mieszkańców Lublina, wprowadzona przez Prezydenta Miasta Lublin we współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Od poniedziałku do piątku w godz. 17-20 pod nr telefonu 81 46 66 999 seniorzy otrzymują wsparcie psychologów z zakresu porad w sprawach dotyczących problemów funkcjonowania w życiu społecznym oraz rozwiązywania różnych trudności życiowych a także pełną informację na temat działalności instytucji i organizacji oferujących różne formy aktywizacji.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

Ośrodek przy ul. Chmielewskiego 9 w ramach udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie realizował zadania w obszarze interwencyjnym, bytowym i terapeutycznym. Do zakresu terapeutycznego – wspomagającego należało:

1. Opracowywanie diagnozy rodziny i diagnozy sytuacji dzieci.
2. Opracowywanie Indywidualnego Planu Pomocy Ofierze Przemocy (stanowiskowo) uwzględniającego: potrzeby, cele, metody i czas pomocy.
3. Udzielanie poradnictwa: medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego.
4. Prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (raz w tygodniu).
5. Prowadzenie terapii indywidualnej.
6. Zapewnienie dostępu do pomocy medycznej (lekarz rodzinny, konsultacje psychiatryczne i inne w razie potrzeb).
7. Udzielanie konsultacji wychowawczych rodzicom.

W okresie sprawozdawczym pracownicy Ośrodka udzielili łącznie 1030 porad. Liczba i rodzaj udzielonej pomocy przedstawia się następująco:

- 12 grup samopomocowych,
- 50 grup terapeutycznych,
- 116 porad pedagogicznych,
- 30 porad medycznych,
- 223 porady psychologiczne,
- 66 porad prawnych,
- 528 porad pracownika socjalnego,
- 5 porad z zakresu doradztwa zawodowego.

➤ **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” w Lublinie**

Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przesłaniem w Lublinie przyjął i udzielił porad 1210 pokrzywdzonym. Wystąpiły przestępstwa w następujących kategoriach: przemoc w rodzinie: psychiczna, fizyczna, seksualna, ekonomiczna, zaniedbanie, wykorzystanie seksualne, zgwałcenie, pedofilia, groźby karalne, pobicie, stalking, mobbing.

Liczba i rodzaj pomocy jaką otrzymali klienci przedstawia się następująco:

- 1884 porad prawnych,

- 288 pism procesowych,
- 208 porad socjalnych,
- 1494 porad psychologicznych,
- 86 konsultacji psychiatrycznych,
- 13 porad pedagogicznych.

Ponadto osobom pokrzywdzonym udzielono pomocy w następujących zakresach:

- 5 osobom pokryto koszt czasowego zakwaterowania (schronienia);
- 4 osobom sfinansowano koszt opłat bieżących;
- 10 dzieciom pokryto koszty wypoczynku letniego;
- 11 osobom sfinansowano koszty dojazdu do Stowarzyszenia „AGAPE”;
- 50 osobom przyznano bony żywnościowe;
- 24 osoby otrzymały bony na zakup odzieży, środków czystości itp.;
- 115 osób otrzymało żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa.

W ramach Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” działają grupy wsparcia. Liczba osób biorących udział w grupach przedstawia się następująco:

1. Grupa psychoedukacyjna dla kobiet ofiar przemoc – 11 osób;
2. Grupa terapeutyczna dla dzieci doświadczających przemocy – 12 osób;
3. Warsztaty kompetencji rodzicielskich bez stosowania przemocy – 71 osób;
4. Grupa psychoedukacyjna dla dorosłych (Trening Zastępowania Agresji) – 12 osób;

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Prokuratorzy w ramach realizacji ustawowych zadań udzielali osobom pokrzywdzonym i członkom ich rodzin zarówno porad jak i informacji o organizacjach i instytucjach zajmujących się udzielaniem pomocy ofiarom przestępstw.

➤ **Ośrodek Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie**

Realizowano działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i problemom alkoholowym oraz prowadzono poradnictwo indywidualne i grupy terapeutyczne. W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych placówka zrealizowała program dla ofiar przemocy w rodzinie, w którym uczestniczyło łącznie 51 kobiet (w tym 2 osoby niepełnosprawne).

Zadanie 2: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W Mieszkaniu Interwencyjnym CIK przebywało 21 osób, w tym 5 dzieci. 4 osoby przebywały w związku z przemocą w rodzinie.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

Ośrodek jest placówką całodobową, dysponującą 25 miejscami noclegowymi dla osób dotkniętych przemocą. Oferuje bezpłatną, kompleksową pomoc schroniskową, terapeutyczną, pedagogiczną, socjalną, duszpasterską, medyczną i prawną. W 2017 r. Ośrodek udzielił bezpiecznego schronienia i profesjonalnej pomocy 34 osobom dorosłym oraz 32 dzieciom zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania lub pobytu. W zakresie potrzeb bytowych zapewniano: całodobowy, okresowy pobyt dla osób doznających przemocy w rodzinie, pokoje mieszkalne dla maksymalnie 5 osób (10 pokoi), pokój dla osoby niepełnosprawnej, miejsca zabaw dla dzieci (świetlica), pomieszczenia do nauki (sale terapii, sala komputerowa), łazienki przy pokojach mieszkalnych (1 na 5 osób), ogólnodostępną kuchnię (mieszkańcy samodzielnie przygotowują posiłki), pomieszczenia do prania i suszenia, wyżywienie,

obuwie, odzież, środki higieny osobistej i środki czystości, jeżeli dochód ofiary przemocy w rodzinie nie przekracza aktualnie obowiązującego kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

W ramach działań interwencyjnych zapewniano:

1. Schronienie ofiary przemocy w rodzinie na okres do 3 miesięcy.
2. Ochronę osób doznających przemocy przed osobą stosującą przemoc.
3. Natychmiastowe wsparcie psychologiczne i medyczne.
4. Rozpoznanie sytuacji osoby doznającej przemocy w rodzinie i opracowanie indywidualnego planu pomocy.
5. Wsparcie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach systemu pieczy zastępczej udzielano bezpiecznego schronienia w rodzinach zastępczych dzieciom doznającym przemocy ze strony rodziców biologicznych:

- rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – 10 dzieci,
- rodziny zastępcze niezawodowe – 1 dziecko,
- rodziny zastępcze spokrewnione – 16 dzieci.

Pomocy w postaci bezpiecznego schronienia w Mieście Lublin w 2017 r. udzielało 8 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których w perspektywie 2017 r. były 24 miejsca.

W 2017 r. w Lublinie, na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.), funkcjonowało 17 placówek opiekuńczo – wychowawczych zapewniających dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, dysponujących łącznie 256 miejscami, spośród których 61 miejsc przeznaczonych jest dla dzieci objętych opieką i wychowaniem według standardów przewidzianych dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego:

- 3 placówki typu socjalizacyjnego (74 miejsca):
 - Dom Dziecka im. Janusza Korczaka – 30 miejsc,
 - Dom im. Matki Weroniki – 14 miejsc,
 - Dom Młodzieży SOS – 30 miejsc,
- 3 placówki typu rodzinnego (24 miejsca):
 - Rodzinny Dom Dziecka – 8 miejsc,
 - Rodzinny Dom im. Serca Jezusa – 8 miejsc,
 - Rodzinny Dom im. św. Dominika – 8 miejsc,
- 1 placówka typu interwencyjnego (30 miejsc):
 - Pogotowie Opiekuńcze – 30 miejsc interwencyjnych,
- 10 placówek łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej (128 miejsc):
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka I – 14 miejsc (4 interw.),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka II – 14 miejsc (4 interw.),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka III – 12 miejsc (4 interw.),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka IV – 12 miejsc (4 interw.),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka V – 14 miejsc (4 interw.),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka VI – 12 miejsc (4 interw.),
 - Dom Rodzinny Nr 1 – 10 miejsc (1 interw.),
 - Dom Rodzinny Nr 2 – 14 miejsc (4 interw.),
 - Dom Rodzinny Nr 3 – 14 miejsc (1 interw.),
 - Dom Rodzinny Nr 4 – 12 miejsc (1 interw.).

W perspektywie 2017 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących w Lublinie umieszczonych było 312 dzieci (123 pochodziło spoza Lublina), w tym 85 dzieci (45 spoza Lublina) objętych było działaniami przewidzianymi dla placówki typu interwencyjnego.

Wśród 312 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych 59 dzieci pochodziło z 41 rodzin w których występowała przemoc, przy czym w 35 przypadkach (25 rodzin) była to przemoc wobec dziecka umieszczonego w danej placówce.

Z informacji dyrektorów w/w placówek wynika, że spośród 222 dzieci przebywających na koniec 2017 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych 20 dzieci zostało umieszczonych w placówce na skutek przemocy występującej w rodzinie dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, zatem i w placówce opiekuńczo – wychowawczej, następuje na podstawie postanowienia sądu. Dzieci w placówkach typu interwencyjnego mogą być także umieszczane na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej, na mocy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, bądź po doprowadzeniu do placówki przez Policję lub Straż Graniczną.

Rodzina może uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego działających na zasadach określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, gdy do placówki wsparcia dziennego dziecko skieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- w połączonych formach: opiekuńczej i specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W ciągu całego 2017 roku w Lublinie funkcjonowały 22 placówki wsparcia dziennego:

- 17 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej, dysponowały one 540 miejscami i w ciągu 2017 roku objęły opieką 698 dzieci;
- 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały 74 miejscami i objęły opieką 106 dzieci;
- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie opiekuńczej i specjalistycznej (jedna z nich zakończyła działalność w dniu 30.06.2017r.), dysponowały 23 miejscami i objęły opieką 32 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 637 miejscami, a z ich usług w 2017 roku skorzystało 836 dzieci pochodzących z 633 rodzin.

Wśród dzieci objętych w 2017 roku działaniami placówek wsparcia dziennego 110 dzieci pochodziło z 75 rodzin w których występuje przemoc wobec rodziny.

Ponadto na terenie Miasta Lublin w 2017 r. funkcjonowały nw. podmioty świadczące pomoc w postaci schronienia:

1. Ośrodek wsparcia w formie schroniska dla samotnych matek z dziećmi oraz bezdomnych kobiet prowadzony przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej przy ul. Bronowickiej 3 dysponuje 50 miejscami (35+15) dla samotnych matek z dziećmi oraz bezdomnych kobiet. Z usług Ośrodka w okresie sprawozdawczym skorzystały 53 osoby, tj.: (22 bezdomne kobiety, 14 matek i 17 dzieci - skierowanych decyzją MOPR);
2. Ogrzewalnia dla bezdomnych kobiet przy ul. Bronowickiej 3A, prowadzona przez Fundację SOS Ziemi Lubelskiej, dysponuje 15 miejscami noclegowymi dla bezdomnych kobiet;
3. Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Garbarskiej 17, prowadzone przez Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu „Nadzieja”, dysponuje 34 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;
4. Sezonowa noclegownia dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Abramowickiej 2F, prowadzona przez Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu „Nadzieja”, dysponuje 42 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;

5. Sezonowa noclegownia dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Garbarskiej 17, prowadzona przez Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu „Nadzieja”, dysponuje 12 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;
6. Całoroczna noclegownia przy ul. Młyńskiej 8, prowadzona przez Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu „Nadzieja”, dysponuje 25 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;
7. Ośrodek Wsparcia dla Osób Bezdomnych przy ul. Dolnej Panny Marii 32 prowadzony przez Bractwo Miłosierdzia im. św. Brata Alberta, dysponuje 35 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;
8. Sezonowa noclegownia dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Dolnej Panny Marii 32 prowadzona przez Bractwo Miłosierdzia im. św. Brata Alberta, dysponuje 30 miejscami dla bezdomnych mężczyzn;
9. Ośrodek wsparcia dla samotnych matek z dziećmi i kobiet w ciąży prowadzony przez Fundusz Obrony Życia Archidiecezji Lubelskiej, dysponował 10 miejscami. Z dniem 1 stycznia 2017 r. Ośrodek wsparcia zakończył swoją działalność;
10. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie prowadzony jest przez Fundusz Obrony Życia Archidiecezji Lubelskiej od dnia 1 stycznia 2017 r., dysponuje 25 miejscami.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W zakresie udzielania pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania Sąd podjął 13 interwencji.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodziny i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W dwóch przypadkach została udzielona pomoc osobom zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania poprzez skierowanie do Domu Samotnej Matki w Lublinie przy ul. Bronowickiej.

W 2 przypadkach miało miejsce przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej w sytuacji zagrożenia i przekazanie do placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej.

Zadanie 3: Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W strukturach Komendy Miejskiej Policji w Lublinie funkcjonuje jeden „Przyjazny Pokój Przesłuchań Dzieci”, w którym w 2017 roku przeprowadzono 4 czynności procesowe z udziałem 1 osoby małoletniej i 3 osób dorosłych, które zostały utrwalone poprzez wykorzystanie urządzeń rejestrujących przebieg tych czynności.

W dniu 13 lutego 2017 roku zostało zawarte Porozumienie pomiędzy Gminą Lublin, Komendą Miejską Policji w Lublinie, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, w sprawie realizacji w 2017 roku działań w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym oraz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom pod nazwą „Przyjazne patrole”. Projekt został sfinansowany w całości ze środków Gminy Lublin. Głównym celem projektu było zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom, które znalazły się w sytuacji zagrażającej ich dobru. „Przyjazny patrol” składał się z nieumundurowanego policjanta, pracownika socjalnego MOPR w Lublinie oraz pracownika z CIK w Lublinie.

„Przyjazny patrol” uczestniczył w interwencjach podejmowanych przez policjantów Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz monitorował sytuację dzieci w środowiskach niewydolnych wychowawczo, w rodzinach dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie.

„Przyjazne patrole” organizowane były co tydzień, w piątki, soboty a także wybrane niedziele

w godzinach 16.00 – 00.00 na terenie miasta Lublin.

Dane za 2017 rok:

- Liczba wystawionych patroli – 104,
- Całkowity czas pełnienia służby w ramach „Przyjaznych patroli” – 832 godziny.

Osiągnięte wyniki:

- Liczba przeprowadzonych kontroli rodzin pod kątem zaniedbywania dzieci - 434.
- Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta - A” - 20 , gdzie osobami co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie są 3 osoby dorosłe i 24 małoletnich dzieci.
- Liczba odebranych dzieci na podstawie art. 12 a ust. 4 Ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - 20.
- Liczba rozmów profilaktyczno - ostrzegawczych przeprowadzonych przez policjantów z rodzicami/opiekunami prawnymi - 559.
- Udział „Przyjaznego patrolu” w interwencjach zleconych przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie - 31.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Na podstawie porozumienia nr 9/BM/17 z dnia 13 lutego 2017 roku zawartego pomiędzy Gminą Lublin reprezentowaną przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie i Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie a Komendantem Miejskim Policji w Lublinie realizowane jest działanie w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym oraz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom pod nazwą „Przyjazne patrole”. Zgodnie z porozumieniem termin realizacji projektu ustalono na okres od 1 marca 2017 roku do 27 grudnia 2017 roku. W ramach projektu „Przyjazne patrole” w 2017r. przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Centrum Interwencji Kryzysowej i Policji podejmowali działania nakierowane na zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom poprzez udział w interwencjach na zlecenie dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz monitorowanie sytuacji dzieci w środowiskach niewygodnych wychowawczo, w rodzinach dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie.

Do obowiązków pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie należało:

- a) dokonanie wglądu w sytuację rodziny oraz rozpoznanie sytuacji dziecka;
- b) w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, zapewnienie małoletniemu właściwej opieki poprzez umieszczenie:
 - u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej lub
 - w rodzinie zastępczej lub
 - w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- c) w przypadku stwierdzonej przez wezwane służby medyczne konieczności hospitalizacji, pozostawienie dziecka w szpitalu;
- d) w przypadku konieczności odebrania rodzicom/opiekunom prawnym dziecka przekazanie pouczenia o prawie wniesienia zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka zgodnie z art. 12b i 12c ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- e) powiadomienie w ciągu 24 godzin sądu opiekuńczego o odebraniu dziecka z rodziny;
- f) sporządzenie dokumentacji z podejmowanych czynności służbowych.

Pierwszy patrol odbył się w dniu 3 marca 2017 roku, a ostatni w dniu 17 grudnia 2017 roku.

Patrole realizowane były cyklicznie w każdy piątek i sobotę oraz dodatkowo w wyznaczone niedziele.

Liczba patroli	104
Liczba odwiedzonych rodzin	236 rodzin, rozpoznano sytuację 199 rodzin
Liczba odebranych dzieci,	20 (z 12 rodzin)
w tym z interwencji zleconych przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji	8 dzieci
Liczba interwencji zleconych przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji,	31
w tym zakończonych przewiezieniem dziecka w bezpieczne miejsce	4 interwencje

W 20 rodzinach wdrożono procedurę „Niebieskie Karty” sporządzając 20 formularzy Niebieskiej Karty – A.

Członkowie patrolu przeprowadzili także 1 296 rozmów z rodzicami/opiekunami, dziećmi i innymi członkami rodzin o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym oraz ostrzegawczym.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Prokuratorzy Prokurator Rejonowych działających w obrębie Lublina korzystali przy wykonywanych czynnościach procesowych z przyjaznych pokoi przesłuchań zarówno w siedzibie Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, jak też usytuowanych w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie oraz Lublin – Wschód z siedzibą w Świdniku.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Od marca do grudnia 2017 roku Centrum Interwencji Kryzysowej realizowało wspólnie z Komendą Miejską Policji oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie projekt pod nazwą „Przyjazne Patrole”. Pracownicy Centrum zrealizowali 104 patrole, w czasie których odbyło się 434 spotkań z rodzinami w środowisku. Programem objęto 199 rodzin. W czasie trwania projektu w skutek interwencji Przyjaznych Patroli wszczęto 20 razy procedurę Niebieskie Karty oraz odebrano 20 dzieci na podstawie art. 12a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. 12 razy sporządzono wniosek do sądu o odebranie dziecka opiekunom.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

Na potrzeby toczących się postępowań w 89 przypadkach przekazano poświadczoną za zgodność z oryginałem kserokopię dokumentacji zgromadzonej w ramach aktualnie prowadzonej lub zakończonej we wcześniejszym okresie procedury „Niebieskie Karty”:

- 56 kserokopii wysłano do Komisariatów Policji w Lublinie,
- 9 kserokopii – do Prokurator;
- 24 kserokopii – do Sądów.

Zadanie 4: Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W 2017 r. w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pracownicy socjalni MOPR zapewnili bezpieczeństwo 22 dzieciom, w tym 14 chłopcom i 8 dziewczynkom. Zostały one odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie. 13 dzieci umieszczonych zostało u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, 3 w rodzinie zastępczej i 2 w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Ponadto w ramach projektu "Przyjazne patrole" przedstawiciele MOPR w przypadku 12 rodzin zastosowali procedurę odebrania dzieci i sporządzono 12 zawiadomień do sądu w związku ze stwierdzeniem zagrożenia zdrowia dzieci. Łącznie w ramach "Przyjaznych patroli" odebrano 20 dzieci (w tym 8 z interwencji zgłoszonej przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie). Małoletnich umieszczono: u innej niezamieszkałej wspólnie osoby najbliższej (17 dzieci), w rodzinie zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego (1 dziecko) oraz w placówce opiekuńczo-wychowawczej – pogotowiu opiekuńczym (2 dzieci).

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie oraz w ramach projektu „Przyjazne patrole” funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w odebraniu 20 osób małoletnich.

Cel III: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie 1: Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

W okresie sprawozdawczym przy współudziale części członków Zespołu Interdyscyplinarnego jako specjalistów opracowano Miejski program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej na lata 2017-2020.

Sporządzono 326 formularzy „Niebieska Karta – D” oraz wystosowano 549 wezwań na spotkania grupy roboczej do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

Do Zespołów Interdyscyplinarnych w innych gminach w Polsce skierowano 36 pism dotyczących wypełnienia formularza Niebieska Karta – D z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie przebywającą na terenie gminy.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Szkoły i Poradnie Psychologiczne - Pedagogiczne prowadziły edukację nieletnich, kierowały rodziny gdzie jest sprawca przemocy do Szkoły dla Rodziców i na zajęcia specjalistyczne. Realizowano programy i warsztaty umiejętności interpersonalnych, warsztaty dla rodziców. Prowadzone były zajęcia z psychologiem szkolnym o charakterze socjoterapeutycznym - usprawnianie kompetencji społecznych”, zajęcia terapeutyczne „Trening Zastępowania Agresji” dla grupy uczniów z problemami w zachowaniu. Prowadzona była indywidualna praca terapeutyczna z nieletnimi sprawcami przemocy w placówce specjalistycznej. Poradnie PP udzielały pomocy w formułowaniu IPET dla dzieci i młodzieży z objawami demoralizacji, prowadziły konsultacje i terapię psychologiczną ukierunkowaną na radzenie sobie z impulsywnym zachowaniem – dla osób z założoną Niebieską Kartą.

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Przekazano środki finansowe na realizację programów radzenia sobie z zachowaniami agresywnymi, emocjami, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów do 4 placówek oświatowych Miasta Lublin, w tym: Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 1, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 2, Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 3 oraz Zespołu Poradni nr 3 (Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej nr 6) oraz 1 placówki opiekuńczo-wychowawczej, tj. Centrum Administracyjnego im. Ewy Szelburg – Zarembiny. W powyższych placówkach zrealizowano 5 programów tego rodzaju dla łącznie 54 dzieci oraz 23 osób dorosłych.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” członkowie grup roboczych kierowali osoby stosujące przemoc w rodzinie na terapię radzenia sobie z agresją i stresem, leczenie odwykowe, a także do programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

Skierowano 549 wezwań dla osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na spotkanie grupy roboczej.

Podczas spotkań grup roboczych z udziałem sprawców przemocy sporządzono 326 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

41 osób stosujących przemoc w rodzinie skierowano na warsztaty korekcyjno – edukacyjne i terapię radzenia sobie ze stresem i agresją, 73 osoby na zajęcia „Szkoły dla rodziców”, 212 osób na dobrowolne leczenie uzależnienia od alkoholu oraz 85 rodzin na terapię rodzinną. Pięciokrotnie wnioskowano do Aresztów Śledczych i Zakładów Karnych, w których osadzeni byli sprawcy przemocy, o objęcie systemem terapii penitencjarnej, w szczególności leczeniem odwykowym i programami korekcyjno - edukacyjnymi w warunkach izolacji.

Przedstawiciel Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR uczestniczył w pracach zespołu specjalistów ds. opracowania Miejskiego programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej na lata 2017-2020.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodziny i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Prowadzono działania profilaktyczne oraz korekcyjno-edukacyjne dla nietletnich sprawców przemocy. Uczestnicy Ośrodka Kuratorskiego Nr 5 w Lublinie byli objęci działaniami wychowawczo-resocjalizacyjnymi i profilaktycznymi, wynikającymi z ustawowych zadań ośrodków kuratorskich. Prowadzone były zajęcia z zakresu psychoterapii i socjoterapii, m. in. w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Dla sprawców przemocy domowej przeprowadzono program korekcyjno-edukacyjny zrealizowany w Areszcie Śledczym w Lublinie. W programie uczestniczyło 15 osób skazanych z art. 207 kk. Odbyły się 2 edycje Programu tj. 24 sesje grupowe po 5 godzin każda. Program obejmował edycję podstawową (12 sesji grupowych po 5 godzin każda) oraz edycję pogłębioną (12 sesji grupowych po 5 godzin każda).

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W Stowarzyszeniu „RYSA” kuratorzy realizowali program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w którym wzięło udział 7 uczestników.

➤ **Areszt Śledczy w Lublinie**

Przeprowadzone zostały 2 programy korekcyjno – edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie. Programy ukończyło 21 mężczyzn.

Zadanie 2: Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez zatrzymywania osób stosujących przemoc przedstawia się następująco:

Liczba zatrzymanych osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie - 84, w tym:

- kobiet - 6,
- mężczyzn - 78,
- nieletnich - 0.

Liczba osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu - 212, w tym:

- kobiet – 13,
- mężczyzn - 199,
- nieletnich 0.

Doprowadzonych do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek było - 112 osób, w tym:

- kobiet - 4,
- mężczyzn - 108,
- nieletnich - 0.

Przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia - 22, w tym:

- kobiet - 2,
- mężczyzn – 20,
- nieletnich - 0.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W 2017 roku wpłynęło 108 spraw z tytułu przemocy w rodzinie. Wyrokiem skazującym zakończono 94 postępowania. W 55 sprawach wobec sprawców przemocy orzeczono środki karne, a w 98 środki probacyjne. Obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach orzeczono w 16 przypadkach. W 6 sprawach wydano nakaz opuszczenia lokalu, Odbyło się 18 spraw o eksmisję sprawcy przemocy w rodzinie. W 10 przypadkach orzeczono obowiązek powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzonym, a także w 10 przypadkach - obowiązek powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego. Wydano 142 dozory z art. 207 k.k. oraz objęto nadzorami 107 rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą.

➤ **I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Wpłynęły 4 wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego. Wydano 4 orzeczenia sądowe uwzględniające w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Na koniec 2017 roku nadzorem objętych było 20 rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą. Prowadzono 35 nadzorów wobec osób zobowiązanych do poddania się leczeniu odwykowemu. Kuratorzy złożyli 1 wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej oraz 3 wnioski o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej lub rodzinie zastępczej z powodu przemocy i rażących zaniedbań wobec dziecka.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

W 47 sprawach dotyczących przemocy wobec podejrzanych zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, w 23 sprawach – dozór policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 §3 k.p.k.), w 22 sprawach – dozór policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie (art. 275 § 2 k.p.k.) oraz w 19 sprawach – nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art.275a § 1k.p.k.).

Łączna liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie zarejestrowanych w podległych Prokuraturze Okręgowej w Lublinie jednostkach organizacyjnych prokuratury na terenie Lublina wyniosła 748, spośród 487 wszczętych postępowań 181 spraw zostało zakończonych skierowaniem aktu oskarżenia lub wniosku w trybie art. 335 §1 lub 2 k.p.k. W 12 sprawach prokurator wystąpił do sądu z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania.

Cel IV: Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Zadanie 1: Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej

➤ Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie

Członkowie Zespołu: Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego, przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji oraz koordynator Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR uczestniczyli w dniu 26 maja 2017 r. w konferencji pt. „Groźne przestępstwa przeciwko dzieciom ofiary i sprawcy” zorganizowanej przez Centrum Psychologii Kryminalnej w Warszawie.

W dniu 25 września 2017 r. członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego (11 osób) uczestniczyli w szkoleniu „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany – w ramach prowadzenia procedury Niebieskich Kart – jak to działa w praktyce pracy zespołów interdyscyplinarnych. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki poszczególnych podmiotów przy realizacji w/w procedury”.

Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego Zespołu w październiku 2017 r. wzięli udział w 14. Ogólnopolskiej Konferencji „Pomoc dzieciom – ofiarom przestępstw” zorganizowanej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w Warszawie.

Ponadto członkowie Zespołu uczestniczyli w następujących konferencjach i szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- „Dzieci wobec przemocy rówieśniczej – diagnoza, przeciwdziałanie, pomoc” (Instytut Szkoleń Biznesowych w Lublinie) – 2 osoby;
- „Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych” (Instytut Szkoleń Biznesowych w Lublinie) – 4 osoby;
- „Pomoc osobom doświadczającym przemocy” (Stowarzyszenie Wspierania Aktywności BONA FIDES w Lublinie) – 5 osób;
- „Procedury obowiązujące w pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych” (Profilaktyka KIER) – 1 osoba;

➤ Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne prowadziły grupę wsparcia dla psychologów i pedagogów „ Dziecko krzywdzone”, szkolenia w ramach rad pedagogicznych w szkołach w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem, odbywały się spotkania metodyczne dla psychologów i pedagogów, będących pracownikami poradni lubelskich dotyczące diagnozy przemocy i sposobów rozwiązywania konfliktów, prowadzono zajęcia superwizyjne dla realizatorów programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców”. Pracownicy poradni oraz szkół i placówek brali również udział w różnorodnych szkoleniach, kursach i konferencjach:

- „Stymulowanie rozwoju emocjonalno-społecznego uczniów”;
- „Porozumienie bez przemocy czyli język żyrafy i język szakala”;
- „Program wychowawczo – profilaktyczny szkoły”;
- „Zaburzenia emocjonalne dzieci i młodzieży w ramach sieci współpracy i samodoskonalenia”;
- „Połączyć siły - sojusz na rzecz ucznia. Instytucje wspierające działania szkoły”;
- „Trening pewności siebie – nauka zachowań asertywnych”;
- „Praca z dziećmi doświadczającymi przemocy rówieśniczej”;
- „Funkcjonowanie społeczne dziecka doświadczającego przemocy”;
- „Wspieranie szkół i placówek oświatowych w zakresie interwencji kryzysowej”;
- „Zachowania autodestrukcyjne młodzieży, samookaleczenia, zaburzenia odżywiania – symptomy i ewentualne rozwiązania”;
- „Identyfikacja symptomów krzywdzenia dzieci”;
- „Procedura Niebieskiej Karty”;
- „Odpowiedzialność prawna pracowników placówki zobowiązanych do prowadzenia interwencji”;
- „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie”;
- „Z uczniem w świat wartości. Kształtowanie postaw i wychowanie do wartości”;
- „Konstruowanie programu wychowawczo – profilaktycznego szkoły”;
- „Szkoła wobec wyzwań współczesności”;
- „Bezpieczne wakacje bez narkotyków i alkoholu”;
- „Wspieramy polską edukację 2017. Szkoła miejscem sukcesu ucznia”;
- „Uwarunkowania zachowania problemowych dzieci i młodzieży w okresie dorastania”;
- cykl wykładów „Zaburzenia osobowości”;
- „Rozpoznawanie krzywdzenia dziecka”;
- „Symptomy wykorzystywania seksualnego, a zachowania seksualne dzieci i młodzieży. Kurs dla profesjonalistów”;
- „Diagnoza przemocy rówieśniczej. Kurs dla profesjonalistów”;
- „Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Kurs dla profesjonalistów”;
- „Dziecko - świadek szczególnej troski. Kurs dla profesjonalistów”;
- „Interwencja w sytuacji podejrzenia krzywdzenia”;
- „Mediacje rówieśnicze sposobem przezwyciężania agresji i przemocy”;
- „Metodyka pracy kuratora sądowego”;
- „Przemoc rówieśnicza w szkole, mechanizmy jej powstawania i skuteczne sposoby przeciwdziałania”;
- „Sztuka prowadzenia trudnych rozmów: problemy w relacjach nauczyciel – rodzic”;
- „Budowa skutecznej współpracy nauczyciela z rodzicem”;
- „Metoda Porozumienia Bez Przemocy w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”;
- „Profilaktyka agresji i przemocy z wykorzystaniem gier i zabaw ruchowych”;
- „Przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród uczniów”;
- „Procedury postępowania z dziećmi krzywdzonymi”;
- „Dzieci wobec przemocy”;
- „Rozwijanie kompetencji psychologicznych nauczycieli”;
- „Wychowanie, opieka, pomoc, wsparcie w rzeczywistości polskich szkół”;
- „Tworzenie prawidłowych relacji międzyludzkich jako podstawa prawidłowego rozwoju dzieci”;
- „Dojrzałość emocjonalno – społeczna jako warunek sukcesu dziecka w przedszkolu”;
- „Porozumienie bez przemocy”;
- „Wybrane zaburzenia osobowości, etiologia i możliwość terapii”;

- „Społeczne trudności dzieci w systemie szkolnym”;
- „Pomoc psychologiczno – pedagogiczna, nowe rozwiązania w systemie szkolnym”;
- „Rodzina w teorii i praktyce pedagogicznej”;
- „Nowatorskie rozwiązania w profilaktyce”;
- „Mediacja rówieśnicza w szkole metodą przeciwdziałania agresji i niedostosowaniu społecznemu”;
- „Rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym”;
- „Samobójstwa i samookaleczenia wśród młodzieży”;
- „Psychologiczne aspekty cyberprzemocy”;
- „Przeciwdziałanie przemocy – polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem”;
- „Podstawy teoretyczne konstruowania programów profilaktycznych w szkołach”;
- „Program wychowawczo – profilaktyczny szkoły i placówki”;
- „Mediacje rówieśnicze”.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach doskonalenia umiejętności zawodowych kadr realizujących zadania związane z diagnozowaniem przemocy i pomocą osobom pokrzywdzonym, pracownicy socjalni MOPR uczestniczyli w seminariach i szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Groźne przestępstwa wobec dzieci (2 osoby),
- Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany w ramach prowadzenia procedury „Niebieskich Kart” (7 osób),
- Dzieci wobec przemocy rówieśniczej – diagnoza, przeciwdziałanie, pomoc (2 osoby),
- Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych (4 osoby),
- Pomoc osobom doświadczającym przemocy (7 osób),
- Superwizja dla osób realizujących zadania w zakresie przemocy w rodzinie (10 osób),
- Działania edukacyjne w zakresie oszustw metodą na „Policjanta” (25 osób),
- Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych (10 osób),
- Bez rodziny i przyjaciół nie ma powrotu do wolności. Reintegracja społeczna skazanych poprzez wsparcie systemu rodzinnego (2 osoby),
- Instruktaż nt. procedury odebrania dziecka na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (21 osób).

Dwóch pracowników Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w 2017 r. ukończyło specjalizację II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego o specjalności „Praca socjalna z osobami uzależnionymi”, zaś jedna osoba specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W ciągu 2017 roku 15 pracowników Centrum odbyło 20 godzin superwizji indywidualnej, zorganizowano również 10 godzin superwizji indywidualnej dla 10 członków grup roboczych.

Pracownicy CIK brali udział w następujących szkoleniach dotyczących przestępstw oraz pomocy dzieciom doznającym przemocy tj.:

- „Groźne przestępstwa przeciwko dzieciom – ofiary i sprawcy” – 1 osoba
- 14 Ogólnopolska Konferencja „Pomoc dzieciom – ofiarom przestępstw” – 1 osoba

➤ **Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie**

W dniach 16 – 18 czerwca 2017 r. członkowie KRPA uczestniczyli w „Ogólnopolskich Spotkaniach Gminnych i Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” w Częstochowie. W ramach spotkań zorganizowane były panele dyskusyjne z udziałem ekspertów i dziennikarzy. W trakcie prac w panelach dyskusyjnych poruszane były m.in. zagadnienia

związane z przemocą w rodzinie.

Członkowie KRPA uczestniczyli w pracach następujących paneli:

1. Prawo i procedowanie ustaw.
2. Negocjacje i mediacje w pracy Zespołów.
3. Terapia – polski model.

Członkowie KRPA uczestniczyli w następujących szkoleniach wewnętrznych, podczas których omawiano m.in. zagadnienia związane z przemocą w rodzinie:

1. Współzależnienie w rodzinie alkoholowej – w dniu 11.04.2017 r.
2. Alkohol a przestępczość – w dniu 09.05.2017 r.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, w ramach szkolenia z zakresu stosowania narzędzia szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie odbyły się 3 szkolenia podczas których przeszkolono 31 policjantów. W ramach lokalnego doskonalenia zawodowego policjant Wydziału Prewencji KMP Lublinie przeprowadził 1 instruktaż dla 12 kierowników/asystentów Ogniw ds. Prewencji KMP w Lublinie, w zakresie podnoszenia skuteczności działań Policji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz prawidłowego obiegu dokumentacji w ramach funkcjonującej procedury „Niebieskie Karty”. Ponadto w Komisariatach Policji I – VII w Lublinie przeprowadzono 6 szkoleń podczas których przeszkolono 132 policjantów, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym prawidłowego realizowania procedury „Niebieskie Karty”.

Jednocześnie policjanci i pracownicy z Komendy Miejskiej Policji w Lublinie brali udział w następujących szkoleniach interdyscyplinarnych:

- 1) W dniach 18 - 20 września 2017 r. „Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych” – 2 osoby;
- 2) W dniu 29 września 2017 r. „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany w ramach prowadzenia procedury Niebieskich Kart – jak to działa w praktyce pracy zespołów interdyscyplinarnych. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki poszczególnych podmiotów przy realizacji w/w procedury” – 1 osoba;
- 3) W dniach 25 - 26 października 2017 r. „Dzieci wobec przemocy rówieśniczej – diagnoza, przeciwdziałanie, pomoc” – 2 osoby;
- 4) W dniu 20 października 2017 r. „Pomoc osobom doświadczającym przemocy” – 2 osoby.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Pracownicy Zespołu wzięli udział w następujących szkoleniach i konferencjach dotyczących zjawiska przemocy:

- „Przemoc wobec dzieci” – szkolenie warsztatowe zorganizowane przez Kuźnię Profilaktyczną IMPULS;
- „Pomoc – razem przeciwko przemocy” – konferencja zorganizowana przez Urząd Miasta i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej;
- „Osoba doświadczająca przemocy w świecie milczenia czy wsparcia” – ogólnopolska konferencja zorganizowana przez Fundację na rzecz promocji nauki i rozwoju Tygiel w Lublinie;

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W dniu 27.11.2017 r. jeden kurator wziął udział w szkoleniu na temat: „Procedury obowiązujące w pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych”, zorganizowanym przez firmę Profilaktyka KIER.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W następujących konferencjach i szkoleniach uczestniczyło 10 pracowników Sądu:

- „Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych” – 2 osoby;

- „Praca kuratora sądowego z osobami chorymi psychicznie” – 6 osób;
- „Pedagogiczne uwarunkowania zachowań ryzykownych – teraźniejszość i przyszłość” - 2 osoby.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

Jedna osoba w dniu 29 września 2017 r. wzięła udział w szkoleniu „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany w ramach prowadzenia procedury Niebieskich Kart – jak to działa w praktyce pracy zespołów interdyscyplinarnych. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki poszczególnych podmiotów przy realizacji w/w procedury”.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

W okresie sprawozdawczym funkcjonariusze Straży Miejskiej brali udział w następujących szkoleniach:

- „Pomoc osobom doświadczającym przemocy” – 1 osoba;
- „Algorytmy postępowania przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” – 1 osoba.

➤ **Areszt Śledczy w Lublinie**

Dwie osoby spośród kadry penitencjarnej zostały przeszkolone w zakresie pracy z osobą uwikłaną w przemoc. W ramach doskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dwie osoby uczestniczyły łącznie w 6 szkoleniach dotyczących problematyki przemocy w rodzinie, jej przeciwdziałania oraz pracy z osobami uwikłanymi w przemoc.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Prokuratorzy jednostek okręgu lubelskiego uczestniczyli w niżej wymienionych szkoleniach:

- organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury szkoleniu na temat „Kontakty z dzieckiem” (6 osób),
- organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury szkoleniu na temat „Piecza zastępcza” (5 osób),
- organizowanym przez Prokuraturę Krajową szkoleniu na temat zwalczania seksualnego wykorzystania dzieci w Internecie (1 osoba),
- organizowanym przez Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie szkoleniu na temat „ Algorytm postępowania specjalistów w zakresie skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie – Niebieska Karta” (1 osoba).

Zadanie 2: Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie liczy 32 członków, do których należą przedstawiciele Urzędu Miasta Lublin, oświaty, służby zdrowia, sądownictwa, prokuratury, Straży Miejskiej, Policji, MOPR w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorium Oświaty, Aresztu Śledczego, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz organizacji pozarządowych.

W 2017 r. odbyło się 11 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, w czasie których członkowie ZI podjęli 5 uchwał. Spotkania miały miejsce w Centrum Interwencji Kryzysowej w następujących terminach: 19 stycznia, 23 lutego, 23 marca, 20 kwietnia, 25 maja, 22 czerwca, 20 lipca, 14 września, 19 października, 23 listopada oraz 14 grudnia.

Podczas posiedzeń Zespołu omawiano m. in.: problematyczne procedury „Niebieskich Kart”, szczególnie dotyczące rodzin, w których osobami dotkniętymi przemocą są małoletnie dzieci;

sprawy związane z udziałem członków ZI w szkoleniach i konferencjach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w festynach i imprezach (mających na celu promocję Zespołu) organizowanych przez Urząd Miasta, MOPR i parafie; sprawy powoływania członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do grup roboczych dot. rodzin z problemem alkoholowym; kwestię prac nad przeprowadzeniem diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie; trudne tematy w pracach grup roboczych, w jednej sprawie skierowano zapytanie do Wydziału Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

W ramach doskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i dialogu społecznego pomiędzy instytucjami nawiązano współpracę z następującymi podmiotami w Lublinie:

- 1) Rada Seniorów Miasta Lublin. W ramach promowania treści profilaktycznych na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec seniorów, Przewodniczący Zespołu w dniu 13 stycznia 2017 r. wygłosił prelekcję dla Rady Seniorów, która dotyczyła procedury „Niebieskie Karty” oraz problematyki przemocy w rodzinie wobec osób starszych.
- 2) Pogotowie Opiekuńcze. Mając na celu profilaktykę przemocy w rodzinie w tym przemocy rówieśniczej Przewodniczący Zespołu nawiązał kontakt z dyrekcją Pogotowia w celu ustalenia terminu prelekcji na temat przeciwdziałania przemocy i procedury „Niebieskie Karty”.
- 3) Miejski Zespół Żłobków. W maju 2017 r. członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego: Przewodniczący, przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji, kurator sądowy oraz koordynator Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR wzięli udział w prelekcji dla przedstawicieli instytucji. Spotkanie dotyczyło m. in. procedury Niebieskie Karty i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. Pracownikom żłobków zostały przekazane ulotki z danymi teleadresowymi Zespołu i instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Lublinie, jak również opracowane przez „Niebieską Linie” Algorytmy postępowania w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka - Przewodnik dla pracowników oświaty.
- 4) Biuro Obsługi Mieszkańców. Podczas spotkania Przewodniczącego Zespołu z Dyrektorem BOM zostały przekazane ulotki z danymi adresowymi instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, celem rozpowszechniania wśród mieszkańców Miasta Lublin. W efekcie w każdym BOM dystrybuowane były ulotki informujące o oferowanych w Mieście Lublin możliwościach wsparcia w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.
- 5) Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin. W styczniu 2017 r. Przewodniczący Zespołu odbył spotkania z Dyrektorem Ośrodka oraz z duszpasterzem rodzin w Lublinie. Celem rozmów było wypracowanie modelu współpracy w związku z realizacją przez kościelne osoby prawne zadań wskazanych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020. Do Kurii Metropolitarnej w Lublinie zostało skierowane pismo z prośbą o wyrażenie zgody na uwzględnienie zapisów Programu dotyczących edukacji z zakresu przemocy w rodzinie w ramach nauk przedmałżeńskich.
- 6) Parafia Kościoła Polskokatolickiego p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. W 2017 r. Przewodniczący Zespołu pełnił dyżury w Parafii, podczas których oferta Zespołu i ulotki z danymi adresowymi instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie były przekazywane uczestnikom spotkań Anonimowych Alkoholików.
- 7) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. W dniu 15 lutego 2017 r. pomiędzy Prezydentem Miasta Lublin, a Dyrektorem Ośrodka Wsparcia zostało zawarte Porozumienie w sprawie działania Zespołu Interdyscyplinarnego. Zarządzeniem z dnia 13 kwietnia 2017 r. Prezydent Miasta Lublin powołał Dyrektora Ośrodka na członka Zespołu.

- 8) Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej. W dniu 3 stycznia 2017 r. koordynator Sekcji przeciwdziałania przemocy MOPR wygłosiła prelekcję pt. „Procedura Niebieskie Karty” dla studentów kierunku Bezpieczeństwo Narodowe Wydziału Politologii UMCS w Lublinie, podczas którego przekazała broszury i materiały informacyjne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i systemu wsparcia ofiar przemocy w Mieście Lublin.
- 9) Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin. W 2017 r. zaczęły odbywać się dyżury członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Ośrodku, podczas których osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie, w tym także osoby stosujące przemoc w rodzinie mogły odbyć indywidualne spotkania z przedstawicielem Zespołu. Prowadzono rozmowy profilaktyczno – edukacyjne z osobami opuszczającymi Ośrodek i ich rodzinami oraz dystrybuowano materiały informacyjne dot. zjawiska przemocy w rodzinie i procedury „Niebieskie Karty”.
- 10) Szkoła Podstawowa Nr 27 przy ul. Kresowej. W czerwcu 2017 r. Przewodniczący Zespołu i koordynator Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR odbyli spotkanie z dyrekcją Szkoły, które dotyczyło m. in. wszczynania procedur Niebieskie Karty przez przedstawicieli oświaty i rozpoznawania zjawiska przemocy wśród dzieci.
- 11) Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Przewodniczący Zespołu i Zastępca Przewodniczącego kilkakrotnie odbyli spotkania z Przewodniczącym KRPA. Poruszano temat organizacji wspólnego szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla członków Zespołu i KRPA, realizacji procedury Niebieskie Karty, w tym powoływania członków KRPA do grup roboczych w procedurach dotyczących rodzin z problemem alkoholowym.
- 12) Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej.
- 13) Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. Na posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego w dniu 20 kwietnia 2017 r. zaproszono przedstawicieli Lubelskiego Centrum Aktywności Obywatelskiej oraz Biura ds. Osób Niepełnosprawnych. Celem spotkania było zapoznanie z działalnością Zespołu, procedurą „Niebieskie Karty” i zadaniami do realizacji w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020.
- 14) Towarzystwo „Nowa Kuźnia”. Współpracowano z Przewodniczącym Towarzystwa w zakresie przeprowadzanego badania diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Mieście Lublin.
- 15) Wydział Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego. Nawiązano współpracę z przedstawicielem Wydziału w celu przedstawienia specyfiki prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” w Mieście Lublin i funkcjonowania Zespołu. Skierowano zapytanie do LUW w sprawie dotyczącej prowadzenia „Niebieskich Kart” w przypadku gdy jedna z osób, której dotyczy procedura przebywa poza granicą Polski.
- 16) Fundacja S.O.S Ziemi Lubelskiej. W celu dalszej współpracy Zespołu z kierownikiem Ośrodka przy ul. Bazylianówka, który realizował zadania do 31 grudnia 2016 r., pomiędzy Prezesem Fundacji S.O.S. Ziemi Lubelskiej w Lublinie a Prezydentem Miasta Lublin został zawarty Aneks do Porozumienia w sprawie działania Zespołu Interdyscyplinarnego.

W zakresie wymiany doświadczeń na forum ogólnopolskim:

- 1) wymieniano informacje na temat funkcjonowania Zespołów w innych miejscowościach w Polsce;
- 2) do Zespołów w innych gminach skierowano 36 pism dotyczących wypełnienia formularza Niebieska Karta – D z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie przebywającą na terenie gminy;
- 3) we wrześniu 2017 r. członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie przeprowadzili prelekcję edukacyjno – informacyjną dla członków Zespołu w Niemcach; spotkanie dotyczyło funkcjonowania Zespołu i zadań przedstawicieli poszczególnych instytucji.

- 4) w zakresie wymiany informacji nt. rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” nawiązano współpracę z Zespołami w Głusku, Dębowej Kłodzie, Skawinie, Leśniowicach, Zamościu, Chełmie, Spiczynie, Świętej Katarzynie, Lubartowie, Parczewie, Zambrowie, Jakubowicach, Niedrzwicy Dużej, Ostrowcu Świętokrzyskim, Jabłonnej, Łącznej, Chotczy, Strzyżewicach, Bychawie, Ostrówku, Ostrowie Lubelskim, Konopnicy, Lipsku, Cycowie, Firleju, Mełgwi, Ludwinie, Niemcach;

W ramach zadania doskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, gdzie do realizowanych działań należą m.in. wspólne szkolenia przedstawicieli różnych instytucji, we wrześniu 2017 r. Zespół Interdyscyplinarny zorganizował i sfinansował wspólne szkolenie dla członków ZI i grup roboczych, które zostało przeprowadzone przez firmę MM Mudant w Centrum Interwencji Kryzysowej. W szkoleniu wzięło udział 18 osób z 8 instytucji w Lublinie tj.:

1. Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Sekcje Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie;
2. Prokuratura Okręgowa;
3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
4. Straż Miejska Miasta Lublin;
5. Centrum Interwencji Kryzysowej;
6. Urząd Miasta Lublin – Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych;
7. Komenda Miejska Policji;
8. Areszt Śledczy;

Tematem szkolenia były „Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany – w ramach prowadzenia procedury Niebieskich Kart – jak to działa w praktyce pracy zespołów interdyscyplinarnych. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki poszczególnych podmiotów przy realizacji w/w procedury”.

W ramach realizacji zadań określonych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, Zespół Interdyscyplinarny w czerwcu 2017 r. opracował i przesłał do Sądów, Prokuratur oraz Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wykaz podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu umieszczenia na stronach internetowych instytucji.

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Przekazano do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie informację Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie dotyczącą wytycznych w zakresie realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Przekazano do Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie wykaz podmiotów realizujących działania w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie powierzone w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin na 2017 r.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie uczestniczyła przedstawicielka Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Przedstawiciel Wydziału brał udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, pracownicy placówek oświatowych byli powoływani do grup roboczych w ramach procedury Niebieskiej Karty.

Dialog z instytucjami zaangażowanymi w wychowanie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie prowadzony był na wielu płaszczyznach. W poradniach psychologiczno – pedagogicznych powoływane były grupy interdyscyplinarne, które systematycznie współpracowały ze szkołami i placówkami oświatowymi w przypadku potrzeby wieloaspektowego wsparcia ucznia. Poradnie prowadziły także punkty konsultacyjne na terenie szkół i przedszkoli. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie placówki oświatowe współpracowały z organizacjami i instytucjami zajmującymi się profesjonalnie pomocą dziecku i rodzinie m.in.: z Centrum Interwencji Kryzysowej, świetlicami socjoterapeutycznymi: „Razem”, „Alfa”, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”, Młodzieżowym Ośrodkiem

Socjoterapii, Ośrodkiem Profilaktyki Środowiskowej, Fundacją KLUCZ, Stowarzyszeniem Wiosna, Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Komendą Miejską Policji, (Funkcjonariuszami policji – dzielnicowymi), Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, w tym Działem ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (współpraca z pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny w zakresie wspólnego wspierania rodzin dotkniętych problemem przemocy), Specjalistyczną Poradnią dla Rodzin MOPR, Centrum Aktywności Środowiskowej, Prokuraturą Rejonową, sądem rodzinnym i kuratorami zawodowymi i społecznymi, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, pogotowiem opiekuńczym, domami dziecka, Poradnią Leczenia Uzależnień, Centrum Młodzieży „Nie lękajcie się”, Poradnią Zdrowia Psychicznego, „Domostwem Amigoniańskim”, Towarzystwem „Nowa Kuźnia”, Wydziałem Spraw Rodzinnych i Nieletnich, Sądem Rejonowym w Lublinie, Stowarzyszeniem STOP Przemocy, Parafią Dobrego Pasterza-Grupą AA, Grupą rodzinną AL-ANON dla kobiet, Placówką Wsparcia Dziennego „Jutrzenka”, Świetlicą Środowiskową Akcji Katolickiej, Placówką Wielofunkcyjną „Pogodny Dom”, Ośrodkiem Leczenia Uzależnień w Lublinie, Fundacją PRAESTERNO, Fundacją „Dzieci Niczyje”, Fundacją SEMPRE A FRENTE, Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „Con amore”, MONARem, Fundacją „Dajemy dzieciom siłę”, Fundacją „KReAdukcja”, uczelniami wyższymi.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a także stronie BIP Urzędu Miasta Lublin został umieszczony wykaz podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach podejmowanej współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie ściśle współdziałała z Policją, Prokuraturą, Aresztem Śledczym, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, sądownictwem, ośrodkami leczenia uzależnień, Centrum Interwencji Kryzysowej, Domem Dziecka, Pogotowiem Opiekuńczym, Zespołami Interdyscyplinarnymi i ośrodkami pomocy społecznej w innych gminach, Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ośrodkami leczenia uzależnień, a także podmiotami III sektora (Stowarzyszeniami: STOP, AGAPE, BONA FIDES, SOPRA, MONAR, Towarzystwem "Nowa Kuźnia", Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej, PRAESTERNO, Lubelskim Centrum Aktywności Obywatelskiej, Polskim Związkiem Głuchych, Wspólnotą AA, Centrum Wolontariatu).

W okresie sprawozdawczym Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR aktywnie współpracowała z sądami. W szczególności skierowano 73 wnioski o wgląd w sytuację dziecka i rodziny oraz o tymczasowe zabezpieczenie małoletnich w pieczy zastępczej. Przedstawiciele służb społecznych występowali w charakterze świadka na 13 rozprawach w Sądzie dotyczących Klientów, w 24 przypadkach przekazano na wniosek Sądu kserokopię dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty” do postępowania w sprawach karnych i rodzinnych. Pracownicy Sekcji odbywali wspólnie z kuratorami sądowymi wizyty w środowiskach objętych nadzorem kuratorskim, gdzie jednocześnie realizowana jest procedura „Niebieskie Karty”.

Współpraca z organami ścigania na odcinku karnym i pozakarnym dotyczyła m. in. skierowania 16 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz informacji o przesłankach przemawiających za potrzebą ingerencji we władzę rodzicielską, przesłuchań pracowników socjalnych w charakterze świadka w postępowaniach prowadzonych przez Policję i Prokuraturę w 32 sprawach, wspólnych wizyt przedstawicieli Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w asyście funkcjonariuszy Policji w 637 środowiskach. Udzielano pisemnej informacji na wniosek organów ścigania o sytuacji życiowej osób i rodzin, rodzaju i skali zdiagnozowanych dysfunkcji oraz wymiarze i zakresie świadczonej pomocy w formie pracy socjalnej zmierzającej do zniwelowania skutków istniejących problemów, w 65 przypadkach przekazano na wniosek Policji lub Prokuratury kserokopię dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

W ramach współpracy ze służbą zdrowia pracownicy socjalni odbywali wspólne wizyty środowiskowe z lekarzami psychiatrami oraz pielęgniarkami środowiskowymi, jak również, w ramach grup roboczych dokonywali wymiany informacji na temat środowisk objętych wsparciem Sekcji, celem opracowania wspólnego planu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w których występują problemy zdrowotne, w tym zaburzenia psychiczne.

Ponadto podejmowano współpracę z Rzecznikiem Praw Dziecka, przekazując informację na temat sytuacji życiowej oraz działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty” w odniesieniu do 1 rodziny objętej wsparciem ze strony Sekcji.

W 2017 r. Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmowała stałą współpracę z 56 placówkami oświatowymi w zakresie wymiany informacji i pomocy uczniom pozostającym w trudnej sytuacji opiekuńczo – wychowawczej oraz ich rodzinom. Przedstawiciele oświaty oraz psychologowie dziecięcy brali czynny udział w pracach grup roboczych, gdy istniało podejrzenie, że małe dzieci doświadczają przemocy ze strony członków rodziny, bądź są jej świadkami. Powyższe pozwoliło na efektywne monitorowanie sytuacji dzieci, jak też objęcie małych dzieci interdyscyplinarną pomocą, w miarę zdiagnozowanych potrzeb.

➤ **Placówki lecznicze w Lublinie**

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego (2 posiedzenia) jako przedstawiciel Służby Zdrowia uczestniczyła lekarz psychiatra – członek Zespołu z ramienia Lubelskiej Izby Lekarskiej.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w pracach i posiedzeniach: Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie oraz Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego działającej przy Prezydencie Miasta Lublin.

W dniu 22 maja 2017 roku przedstawiciel Wydziału Prewencji KMP w Lublinie wziął czynny udział, poprzez wygłoszenie prelekcji, dla przedstawicieli Miejskiego Zespołu Żłobków w Lublinie.

W dniu 25 września 2017 roku przedstawiciel Wydziału Prewencji KMP w Lublinie wziął czynny udział poprzez wygłoszenie prelekcji, podczas spotkania w Urzędzie Gminy Niemce z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w Niemcach oraz przedstawicielami oświaty z terenu Gminy Niemce.

Ponadto przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w spotkaniach dotyczących bezpieczeństwa i porządku publicznego z przedstawicielami Straży Miejskiej Miasta Lublin.

W 2017 roku Komenda Miejska Policji w Lublinie w zakresie Przeciwdziałania przemocy w rodzinie współpracowała z Wydziałem Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin), Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie, Kuratorium Oświaty, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, Ośrodkiem Leczenia Uzależnień, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”, Ośrodkiem Pomocy Pokrzywdzonym Przepiętstwem – Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Stowarzyszeniem Wspierania Aktywności „Bona Fides”, Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, organizacją pozarządową Homo Faber.

W pracach 9 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie z ramienia Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczył policjant z Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Wydziału Prewencji KMP w Lublinie. W pracach 2416 grup roboczych uczestniczyli dzielnicowi z Komisariatów I –VII Policji w Lublinie. W pracach 20 grup roboczych uczestniczyli policjanci z Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Lublinie.

Komenda Miejska Policji Lublinie pozyskała i rozpowszechniła w jednostkach podległych KMP w Lublinie w formie elektronicznej - 6 i papierowej – 27 informatorów/baz zawierających dane teleadresowe istniejącej infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przedmiotowe dane teleadresowe zostały umieszczone na stronie internetowej KMP w Lublinie.

Ponadto z Fundacji „Dajemy Dzieciom Siłę” KMP w Lublinie pozyskała materiały informacyjno – edukacyjne dotyczące obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym dotyczące procedury przesłuchań dzieci w „Przyjaznym Pokoju Przesłuchań Dzieci”.

Pracownicy i policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli także w projektach, konferencjach i kampaniach organizowanych przez:

- 1) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides”. W ramach IX Forum Kobiet Aktywnych – 01 lipca 2017 roku policjant Wydziału Prewencji KMP w Lublinie wziął czynny udział w panelu dyskusyjnym w Bychawie, pn. „Przemoc wobec kobiet”.

- 2) Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Lublinie, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie, Sąd Okręgowy w Lublinie oraz Rada Terenowa ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym Województwa Lubelskiego. W dniu 07 grudnia 2017 roku w Sądzie Okręgowym w Lublinie policjanci z Wydziału Prewencji KMP w Lublinie wzięli udział w konferencji pn. "Bez rodziny i przyjaciół nie ma powrotu do wolności. Reintegracja społeczna skazanych poprzez wsparcie systemu rodzinnego".
- 3) Centrum Psychologii Kryminalnej. W dniu 26 maja 2017 roku w Warszawie policjant Wydziału Prewencji KMP w Lublinie wziął udział w ogólnopolskiej konferencji „Groźne przestępstwa przeciwko dzieciom – ofiary i sprawcy”.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich Sądu Rejonowego Lublin – Wschód**

II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej współpracował z następującymi instytucjami z obszaru przeciwdziałania przemocy:

- MOPR - wymiana informacji i doświadczeń w pracy z klientem pomocy społecznej oraz osobą nadzorowaną, podejmowanie wspólnych działań na rzecz osób doświadczających przemocy lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR – 8 kuratorów wzięło udział w 14 posiedzeniach grup roboczych;
- Policja - współpraca z III i VI Komisariatem Policji w Lublinie, polegająca na przekazie informacji, podejmowaniu wspólnych interwencji oraz przekazywanie, zgodnie z zawartym porozumieniem, Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, wykazów nietletnich, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych, polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej;
- Placówki oświatowe - organizowanie przez kuratorów rodzinnych na terenie szkół spotkań z nauczycielami, uczniami i ich rodzicami, podczas których poruszane są tematy związane ze zjawiskiem przemocy domowej, podstawami prawa rodzinnego, głównie w części dotyczącej relacji rodzice dziecko, z uwzględnieniem praw i obowiązków oraz sytuacji, które powodują ingerencję sądu;
- Placówka Wielofunkcyjna „Pogodny Dom”;
- Dziecięce Pogotowie Rodzinne;
- Poradnia Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin przy ul. Żołnierzy Niepodległej;
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodek Leczenia Uzależnień SPZOZ Lublin;
- Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie;
- Dom Samotnej Matki przy ul. Bronowickiej w Lublinie;
- Organizacje pozarządowe.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego Lublin – Wschód**

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczył 1 kurator. III ZKSS współpracował z MOPR w zakresie wymiany informacji i doświadczeń w pracy z klientem pomocy społecznej oraz osobą dozorowaną, 2 kuratorów wzięło udział w posiedzeniach grup roboczych. Podejmowano wspólne działania na rzecz osób doświadczających przemocy lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nawiązano współpracę z VI Komisariatem Policji w Lublinie, polegającą na przekazywaniu informacji o dozorowanych, skazanych za przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy oraz podejmowaniu wspólnych interwencji. III ZKSS współpracował także z Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodkiem Leczenia Uzależnień SPZOZ w Lublinie oraz Stowarzyszeniem MONAR - Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Centrum na swojej stronie internetowej umieściło wykaz instytucji i organizacji pozarządowych świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy.

W ramach współpracy z placówkami oświatowymi podjęto działania mające na celu poprawę jakości usług świadczonych przez profesjonalistów mających bezpośredni kontakt z osobami doświadczającymi i zagrożonymi przemocą. W ramach konsultacji specjalistycznych dla pracowników oświaty dotyczących podejmowania działań w sytuacji przemocy w rodzinach uczniów zrealizowano 6 spotkań w lubelskich szkołach, w czasie rad pedagogicznych dla 80 nauczycieli.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

W spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczył przedstawiciel Straży Miejskiej. W ramach działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przeprowadzono prelekcje dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych. Współpracowano także z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie oraz Komendą Miejską Policji w Lublinie.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczył ks. dyrektor Ośrodka. Współpracowano z Sądami, Policją, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, w tym Sekcją ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, szkołami, Stowarzyszeniami AGAPE i Szlachetna Paczka, KRUS, ZUS, placówkami służby zdrowia, instytucjami szkoleniowymi oraz zespołami kuratorskimi.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Prokurator Prokuratury Okręgowej systematycznie uczestniczyła w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie.

Ponadto prokuratorzy w ramach realizacji ustawowych zadań udzielali osobom pokrzywdzonym i członkom ich rodzin zarówno porad jak i informacji o organizacjach i instytucjach zajmujących się udzielaniem pomocy ofiarom przestępstw.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie**

W ramach współdziałania z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie Sąd współpracował z Policją, Prokuraturą, placówkami oświatowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz organizacjami pozarządowymi.

Analiza czynników sprzyjających oraz utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

W wyniku analizy danych sprawozdawczych z realizacji Programu w 2017 r. oraz przeprowadzonej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Mieście Lublin opracowano następujące wnioski dotyczące dalszej realizacji Programu:

- kontynuacja działań w zakresie przeciwdziałania przemocy fizycznej;
- prowadzenie działań antyprzemocowych w grupach ryzyka, tj. wśród osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób po odbyciu kary pozbawienia wolności;
- kontynuacja działań profilaktycznych, w tym informacyjno – edukacyjnych dla młodzieży, dorosłych oraz młodych rodziców;
- dalsza realizacja działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy stosowanej wobec seniorów,
- realizacja działań mających na celu zwiększenie wykrywalności przemocy seksualnej;

- kontynuacja działań dotyczących profilaktyki przemocy w ramach programów wychowawczo – profilaktycznych w placówkach oświatowych;
- realizacja działań antyprzemocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy ekonomicznej z uwzględnieniem specyfiki dzielnic Lublina;
- zwiększenie udziału przedstawicieli dzielnic Lublina w zakresie przeciwdziałania przemocy;
- dalsze prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców;
- działania nakierowane na zwiększanie świadomości rodziców nt. negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci oraz stosowania przemocy w procesie wychowawczym;
- upowszechnianie wiedzy na temat problemu przemocy rodzinnej wśród osób dorosłych;
- weryfikacja stereotypów dotyczących przemocy domowej;
- dalsze upowszechnianie informacji o konkretnych miejscach, gdzie udzielana jest pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- systematyczne szkolenia pracowników służb pierwszego kontaktu - dostarczanie wiedzy na temat zjawiska i uczenie umiejętności diagnozowania przemocy;
- specjalistyczne szkolenia dla pracowników służb świadczących profesjonalną pomoc osobom dotkniętym przemocą, uwzględniające specyficzne potrzeby specjalistów;
- dystrybucja materiałów informacyjno – edukacyjnych dla poszczególnych służb zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- zabezpieczenie środków finansowych na działalność oraz obsługę administracyjną Zespołu Interdyscyplinarnego;
- dalsza realizacja przez Komendę Miejską Policji, MOPR i CIK projektu „Przyjazne patrole”, celem zwiększenia poziomu bezpieczeństwa osób małoletnich;
- dalsze rozszerzanie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej – dyżury członka Zespołu w Ośrodku Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin oraz dla społeczności Kościoła polskokatolickiego pw. Wniebowzięcia NMP;
- propagowanie informacji na temat działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie środkami masowego przekazu;